

Titel:

Nieuwe Gentweg , Brugge. Restauratie en verbouwing van godshuizencomplexen
'De Muelenaere' en 'Sint-Jozef'.

Deel 2: Verslag van Resultaten

Project

Verbouwen van godshuizen 'De Muelenaere' en 'Sint-Jozef'
Nieuwe Gentweg 8-32, B-8000 Brugge

Opdrachtgever

OCMW Brugge
Ruddershove 4, B-8000 Brugge

Uitvoerders

Frederik Roelens
Dieter Verwerft

Inhoudstabel:

0. Privacy Fiche

Verslag van resultaten

I. Beschrijvend gedeelte

1. Administratieve gegevens
2. Aanleiding
3. Historisch-archeologische voorkennis
4. Onderzoeksopdracht
  - 4.1 Vraagstelling m.b.t. het onderzochte gebied
  - 4.2 Randvoorwaarden
  - 4.3 Beschrijving van de geplande werken en bodemingrepen
5. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek

II. Beoordeling

1. Fysisch-geografische situering
2. Historisch-cartografische situering
  - 2.1 algemeen: het ontstaan van Brugge
  - 2.2 historische situering van het projectgebied
3. Archeologische voorkennis
4. Gaafheid van het terrein: verstoringen
5. Synthese
6. Afweging noodzaak verder onderzoek
  - 6.1 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering
  - 6.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering
7. Samenvatting
  - 7.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek
  - 7.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek
8. Bibliografie
9. Bijlagen

I. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1. Administratieve gegevens:

Projectcode bureauonderzoek:	2017 C280
Naam aanvrager:	Frederik Roelens
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00105
Naam site:	Nieuwe Gentweg 8-32, Brugge: Code: BR17NG

Initiatiefnemer en zakelijkrechthouder: OCMW Brugge, Ruddershove 4, B-8000 Brugge

Uitvoerder: AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek

Auteurs: Frederik Roelens en Dieter Verwerft

Wetenschappelijke begeleiding: niet van toepassing

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: West-Vlaanderen, B-8000 Brugge, Nieuwe Gentweg 8-32

Bounding box: ZW: 70165m – 210947.5m; ZO: 70220.4m – 210951.6m;
NO: 70212.7m – 210991.6m; NW: 70157.3m – 210966.6m

Naam site: Nieuwe Gentweg 8-32, 8000 Brugge

Kadaster: Brugge, afdeling 3, sectie C, perceelsnummers 807 en 806a

Relevante termen theasuri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Periode: februari 2018

Archeologische verwachting: kans op historische vloerniveau('s), resten laatmiddeleeuwse bewoning

Aanleiding van het onderzoek: geplande bodemingrepen: isoleren en plaatsen van nieuwe tegelvloer

AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek

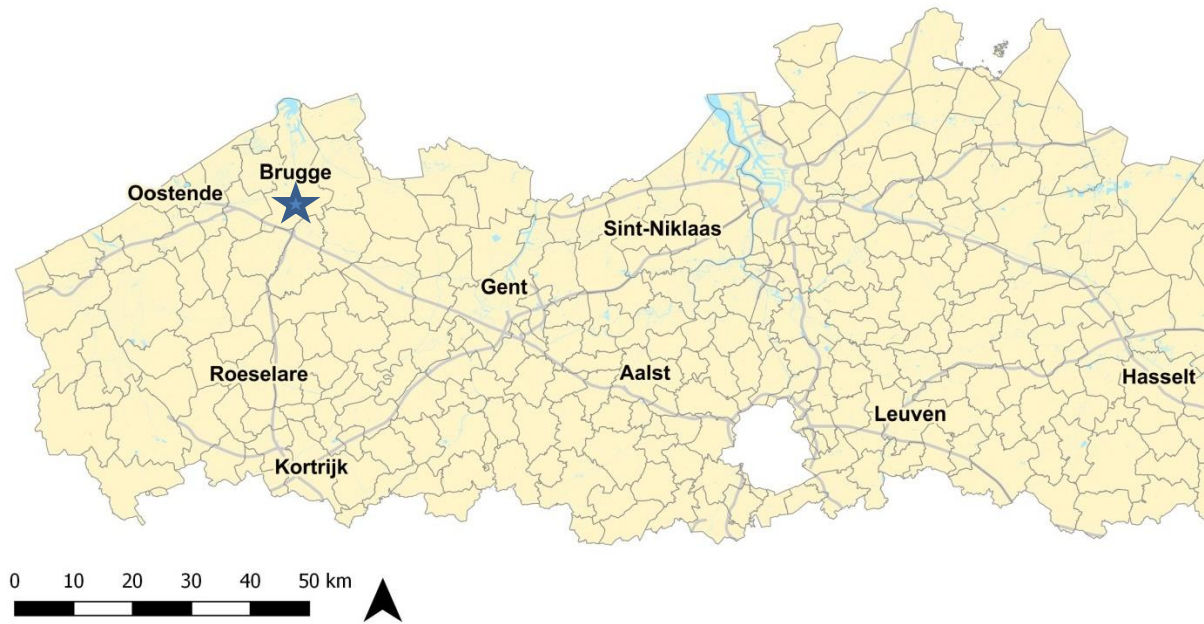
Komvest 45

8000 Brugge

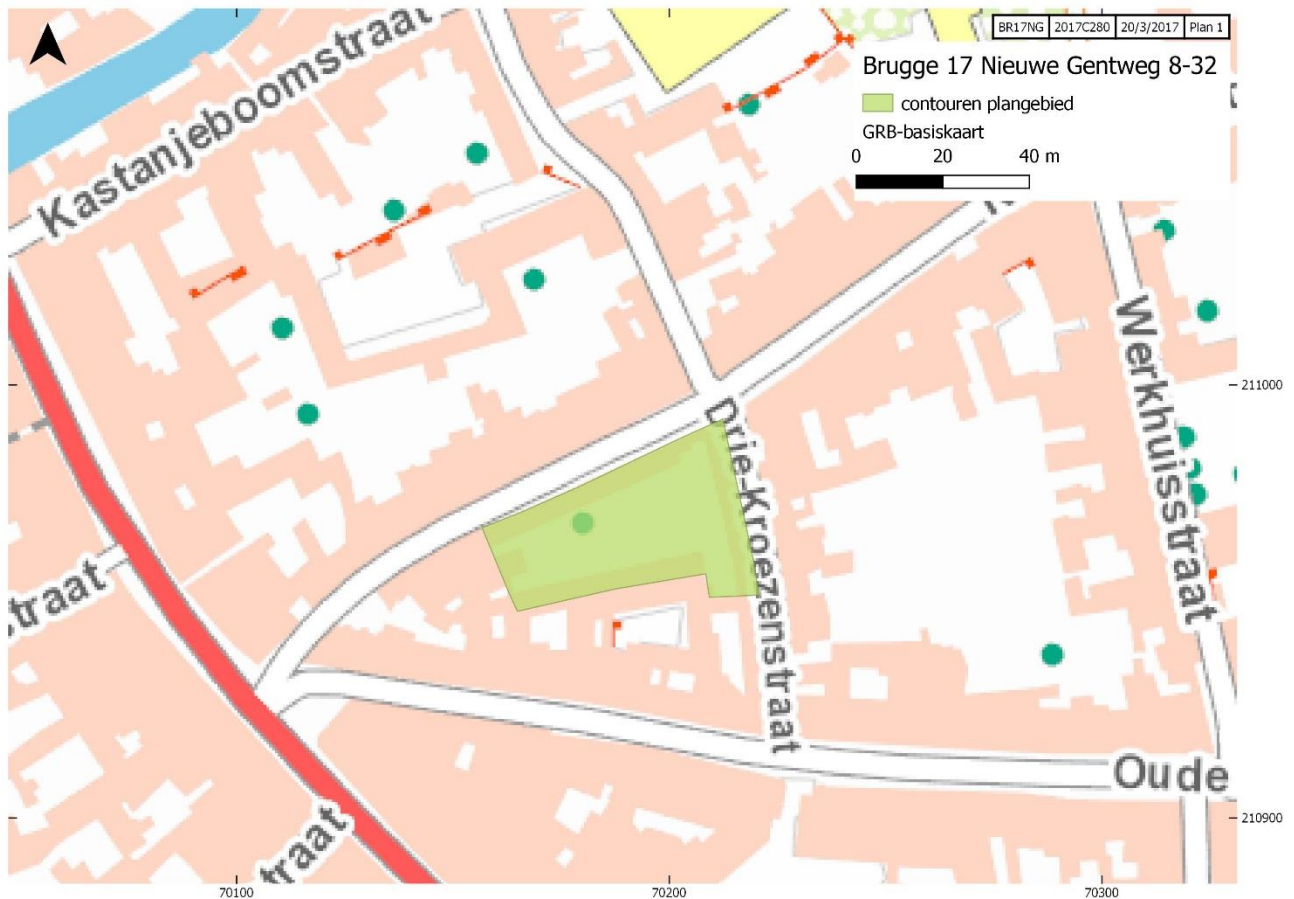
T +32 [0]50 44 50 43

E frederik.roelens@brugge.be

© AardeWerk-Raakvlak Archeologisch Onderzoek. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

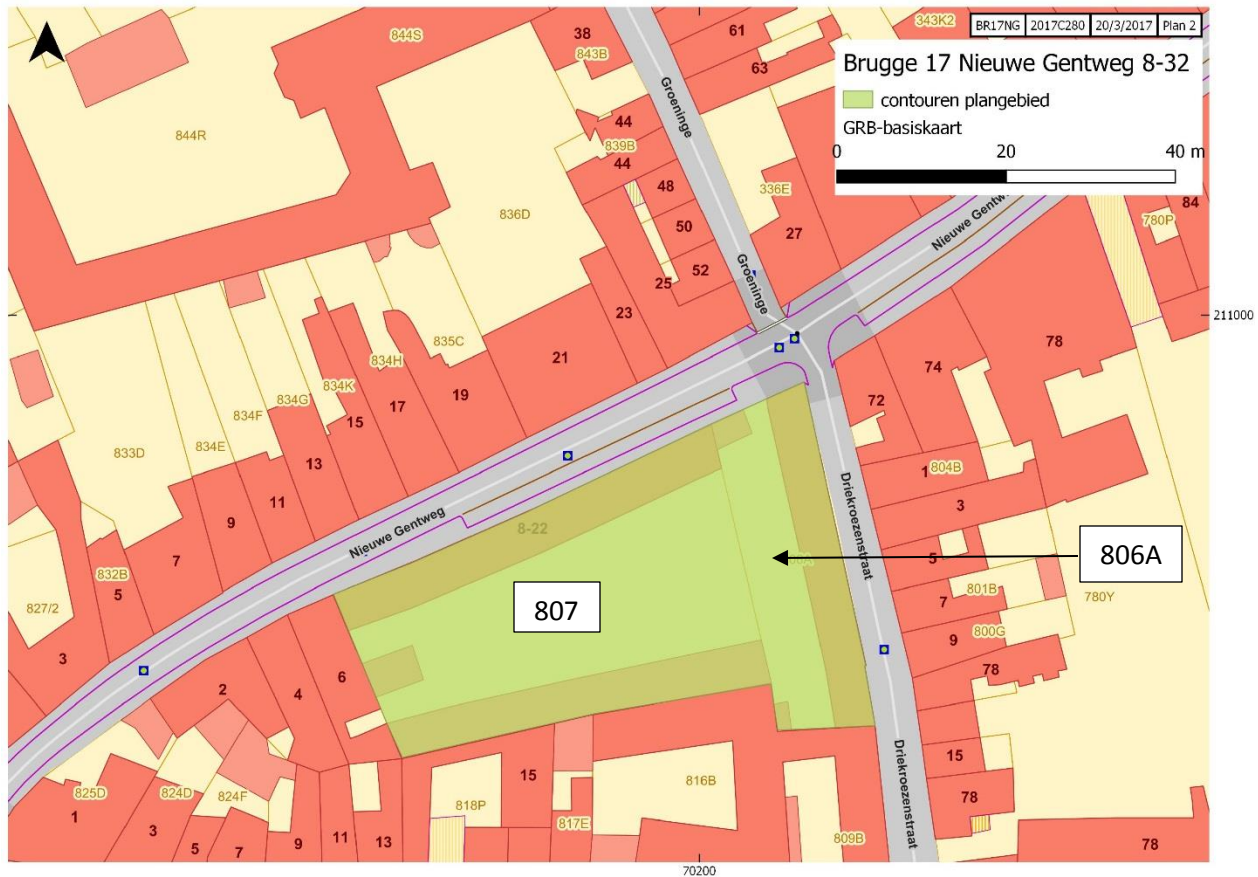

Figuur 1: Het projectgebied gesitueerd t.o.v. Vlaanderen (blauwe ster)

Plan 1: Het projectgebied weergegeven op de topografische kaart (groene polygoon)

Plan 2: Het projectgebied weergegeven op het GRB, met aanduiding van de kadastrale gegevens (groene polygoon).

2. Aanleiding

Deze archeologienota kadert in een geplande stedenbouwkundige aanvraag. De bouwheer, OCMW Brugge, plant om het huidige godshuizencomplex 'De Meulenare en St-Jozef', gelegen langs de Nieuwe Gentweg en de Driekroezenstraat te Brugge, te restaureren en aan te passen aan de huidige wetgeving op het vlak van sociale huisvesting. Hierbij zijn meerdere bodemingrepen gepland. Het ontwerp is van de hand van 2dFL-architecten.

Het plangebied bevindt zich in het Magdalenakwartier, langs de Nieuwe Gentweg en in de onmiddellijke nabijheid van de Katelijnestraat, een historische poortstraat. Op het gewestplan is de hoofdbestemming 'woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde' (Plan 3 in bijlage). Ca. 200m ten noordwesten bevinden zich de historische sites van het Oud Sint-Janshospitaal, de OLV-kerk en, ten noordoosten, het Gruuthusepaleis. De totale perceelsgrootte meet circa 1650 m².

Het projectgebied bevindt zich in een vastgestelde archeologische zone, de historische stadskern van Brugge. Aangezien de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, is een archeologisch vooronderzoek verplicht volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 2015. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld. De opmaak van deze nota gebeurt conform de Code

van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen, versie 2.0 (2017) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen i.v.m. het opstellen van archeologienota's.

3. Archeologische voorkennis

Het plangebied bevindt zich binnen de tweede Brugse omwalling (1297-1299), langsheen de Nieuwe Gentweg en de Driekroezenstraat.

Het godshuizencomplex 'De Muelenaere' dateert uit het eerste kwart van de 17de eeuw, het aanpalende godshuis St-Jozef, voorheen Reyphins, is iets jonger. Het geheel is opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed, de daken en de gevels zijn beschermd als monument (19.9.1974).

In de Centrale Archeologische Inventaris worden geen sites binnen het projectgebied weergegeven. Voor een meer uitgebreide archeologische situering, wordt verwezen naar het bewuste hoofdstuk (*II.3. Archeologische situering*)

4. Onderzoeksopdracht

4.1 Vraagstelling m.b.t. het onderzochte gebied

De bedoeling van dit bureauonderzoek is om tot een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied te komen. Op basis van verscheidene bronnen, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen wordt getracht hierover een uitspraak te doen.

Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen gesteld worden:

- wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- hoe is het terrein gebruikt geweest?
- speelde het terrein een belangrijke rol in de ontwikkeling van Brugge?
- welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?
- wat zijn de karakteristieken van deze site(s)?
- wat is de bewaringstoestand van deze site(s)?
- hoe verhoudt deze site zich tot het landschap?
- wat is de waarde van deze site(s)?
- is de bodemopbouw intact , gedeeltelijk of volledig verstoord?
- wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het terrein?

4.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing

4.3 Beschrijving van de geplande werken en bodemingrepen

Het godshuizencomplex 'De Muelenaere' en 'Sint-Jozef' bestaat op vandaag uit 13 wooneenheden rondom een gemeenschappelijke binnentuin met kapel. De woningen zijn echter niet aangepast aan de huidige comforteisen op vlak van sociale huisvesting.

Daarnaast kampen de woningen ook met verschillende problemen, zoals opstijgend vocht en beperkte thermische isolatie. De bouwheer, OCMW Brugge, wil de bestaande godshuizen met respect moderniseren alsook restaureren. Gezien er een beschermingsstatuut rust op de gevels en de dakbedekking, zijn zowel de dienst monumentenzorg van Stad Brugge alsook de erfgoedconsulent bouwkundig erfgoed van het agentschap Onroerend Erfgoed nauw betrokken bij dit dossier.

In de huidige configuratie van de godshuizen is de oppervlakte te beperkt om te voldoen aan de minimale eisen van de VMSW. Gezien het beschermde statuut van de gevels wordt beslist om deze maximaal te behouden en te restaureren in de oorspronkelijke toestand. De benodigde extra oppervlakte kan bijgevolg enkel gecreëerd worden door een interne reorganisatie. De 13 huidige godshuizen worden hierbij aangepast tot 12 wooneenheden.

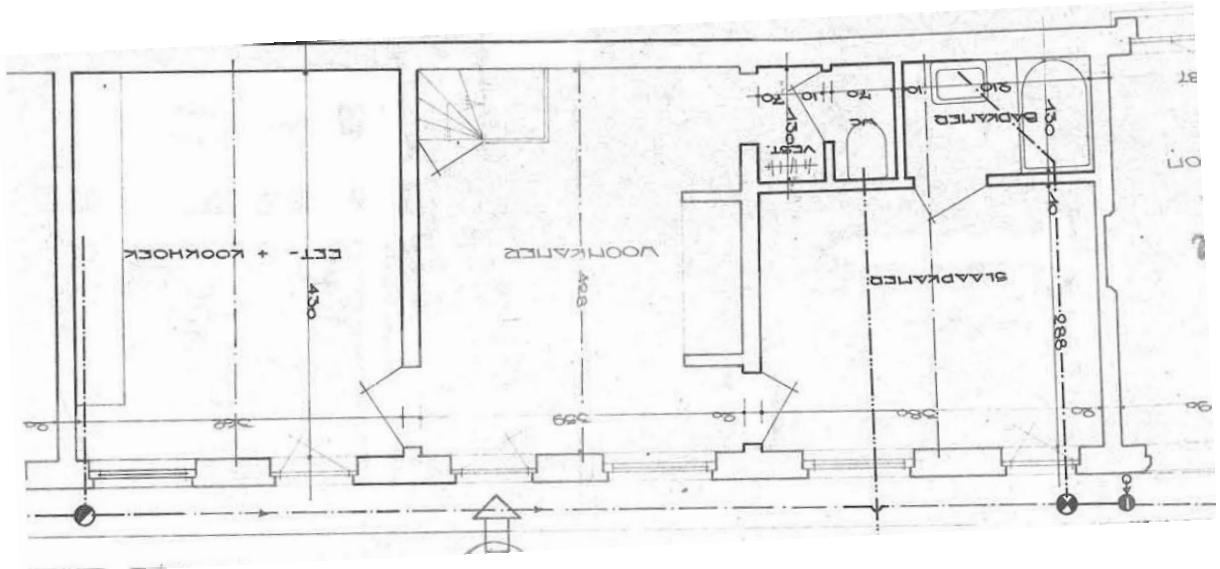

Figuur 2a-b: zicht op de huidige toestand (eigen opname)

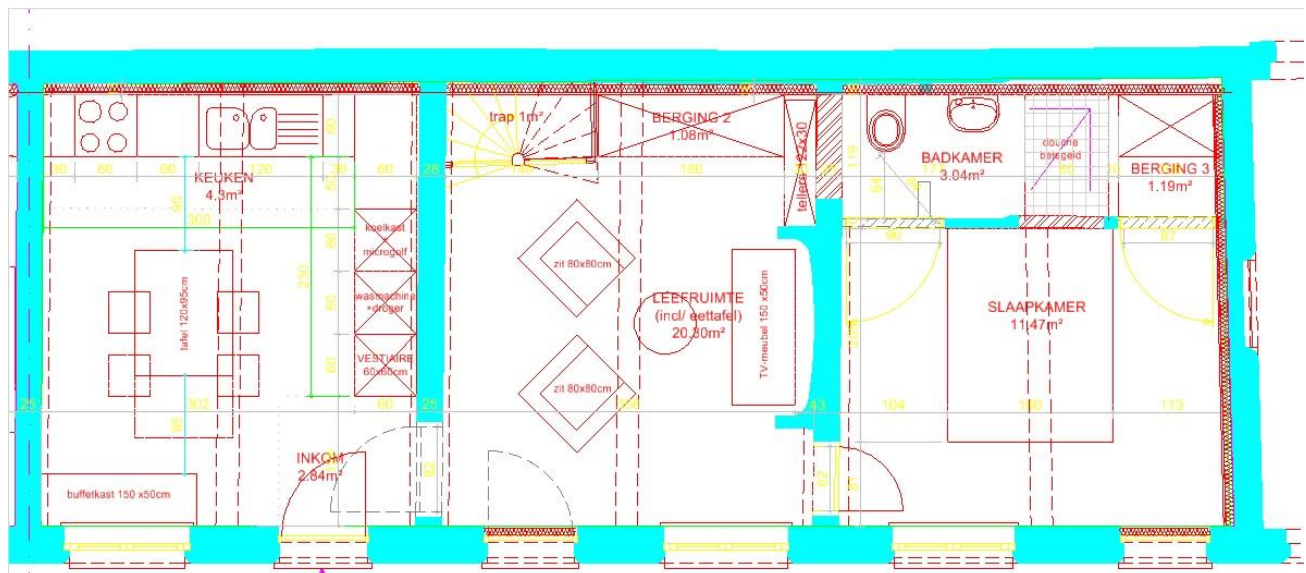

In de huidige omgevingsaanvraag gaat het om volgende vergunningsplichtige werken:

- De restauratie van de gevels en dakbedekking. Hierbij zijn logischerwijs geen bodemingrepen gepland.
- Bij de beperkte interne reorganisatie worden een aantal muren in opbouw geplaatst en/of verwijderd, vooral voor badkamers en/of bergingen. Dit wordt in gipskarton of metselwerk uitgevoerd, naargelang geval. Zie hiervoor figuren 3 (BT) en 4 (NT).

Figuur 3a: voorbeeld woning nr.8, bestaande toestand (bron: OCMW-archief)

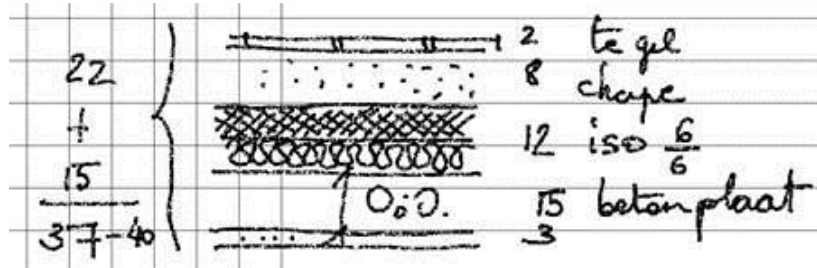
Figuur 3b: Voorbeeld woning nr.8, nieuwe toestand (bron: 2dFI-architecten)

Figuur 4: nieuwe toestand. Elke afzonderlijke wooneenheid wordt aangegeven met een pijl (2dFI)

b) Bodemingrepen

De geplande werkzaamheden met bodemingrepen beperken zich tot het isoleren van de ondervloer. Concreet wordt de huidige tegelvloer uitgebroken en wordt een nieuwe vloeropbouw gerealiseerd. Deze bestaat achtereenvolgens uit 15 cm beton, een pakket isolatie van 12 cm, een 8 cm dikke laag chape en tenslotte de nieuwe tegelvloer (ca. 2 cm). In totaal wordt de bodem dus maximaal 40 cm t.o.v. huidige tegelvloer geroerd. In totaal gaat het om ca. 520m² vloertegeloppervlak.

Figuur 5: Geplande nieuwe vloeropbouw (bron: 2dFI-architecten)

In deel 2, 'Beoordeling' wordt verder nagegaan in welke mate de hierboven opgesomde bodemingrepen een bedreiging vormen voor het potentieel aanwezige archeologische erfgoed en welke verdere stappen al dan niet genomen moeten worden.

5. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Deze archeologienota bestaat in eerste instantie uit een bureaustudie (vooronderzoek zonder ingreep in de bodem). Hierin is de aard van de werken afgewogen ten opzichte van de beschikbare kennis van het projectgebied op landschappelijk, bodemkundig, historisch-cartografisch en archeologisch vlak om zo een onderbouwde inschatting te kunnen maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door een erkend archeoloog van AardeWerk. De nota werd opgemaakt op een PC met Office-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGis). In dit softwarepakket werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van de WMS-lagen en/of de shapefiles die ter beschikking gesteld worden door de Vlaamse overheid via www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, geo.onroenderfgoed.be en de website van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Indien mogelijk werd de archeologische informatie aangevuld en/of gecorrigeerd met gegevens uit het archief van Raakvlak en/of van de voormalige Stadsarcheologische dienst van Brugge.

Aansluitend werden een aantal referentiewerken geraadpleegd in diverse bibliotheken. Het gaat om *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge* (Hillewaert et al, 2011), *Stedenatlas van Brugge* (Ryckaert, 1991), *De huizen te Brugge* (Devliegheer, 1975) en *Godshuizen te Brugge* (Debruyne, 1994). De overige geraadpleegde artikels en documenten zijn weergegeven in de bibliografie.

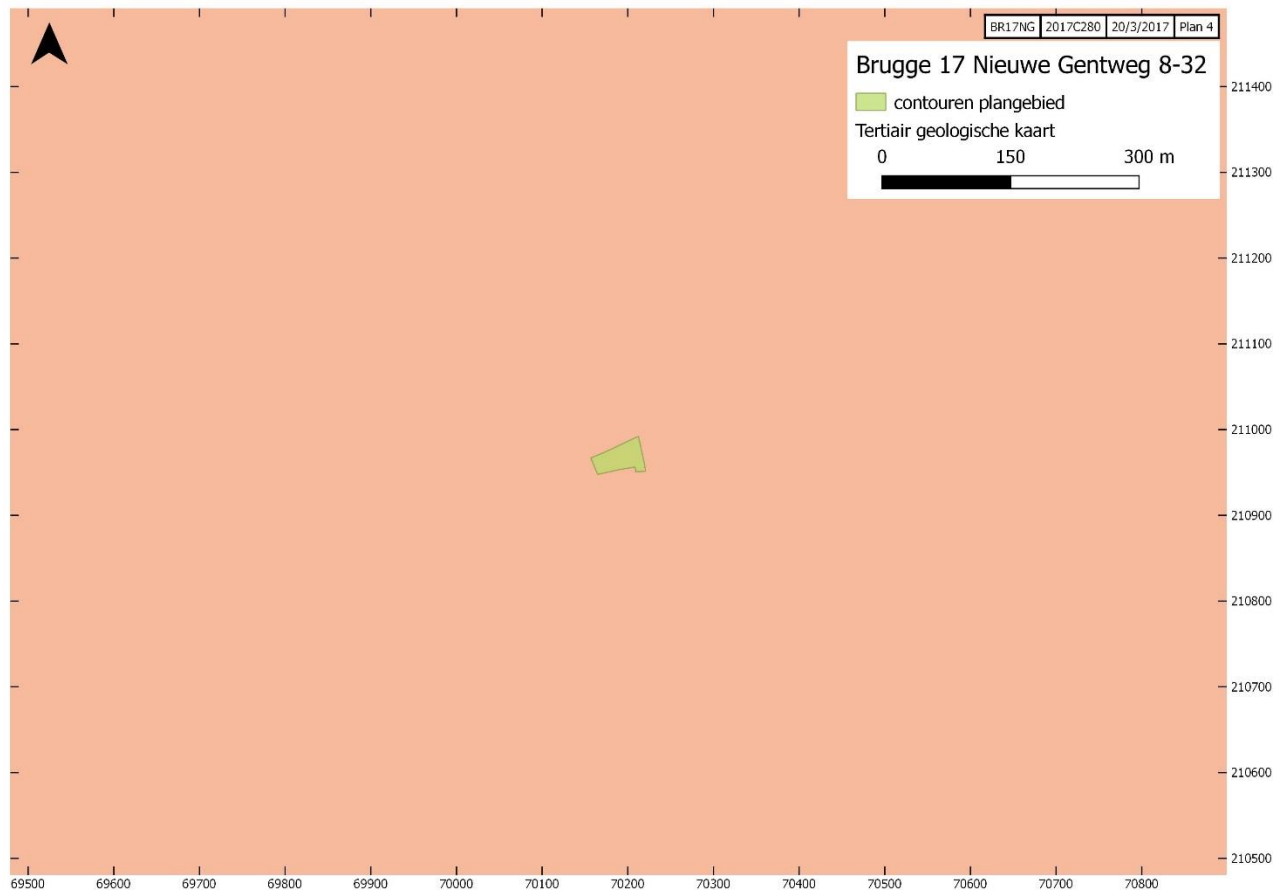
De eventuele inbreng van een bijkomend wetenschappelijk comité was gezien de aard en omvang van dit project niet noodzakelijk. Het project en de voorgestelde maatregelen zijn wel op voorhand afgetoetst met de dienst monumentenzorg van stad Brugge (Joris Nauwelaerts) en het OCMW-archief (Hilde Debruyne). Tenslotte willen we Annelies Verplancke (OCMW Brugge) en architectenbureau 2dFI bedanken voor het aanleveren van allerhande informatie en plannen.

II. Beoordeling

Het doel van dit hoofdstuk is om een beoordeling te maken van het projectterrein op basis van gekende landschappelijke, historische, cartografische en archeologische informatie. Vervolgens wordt gekeken in welke mate het terrein nog voldoende intact is.

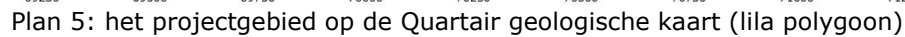
1 Fysisch-geografische situering

Plan 4: het projectgebied op de tertiair geologische kaart (lila/groene polygoon)

Tertiair geologisch behoort de omgeving van het projectgebied tot de Formatie van Gentbrugge (Ge). Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen wordt binnen het plangebied het tertiair substraat gevormd door het lid van Vlierzele (GeVI)(Plan 4). Het betreft groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, met plaatselijk dunne zandsteenbankjes. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee.

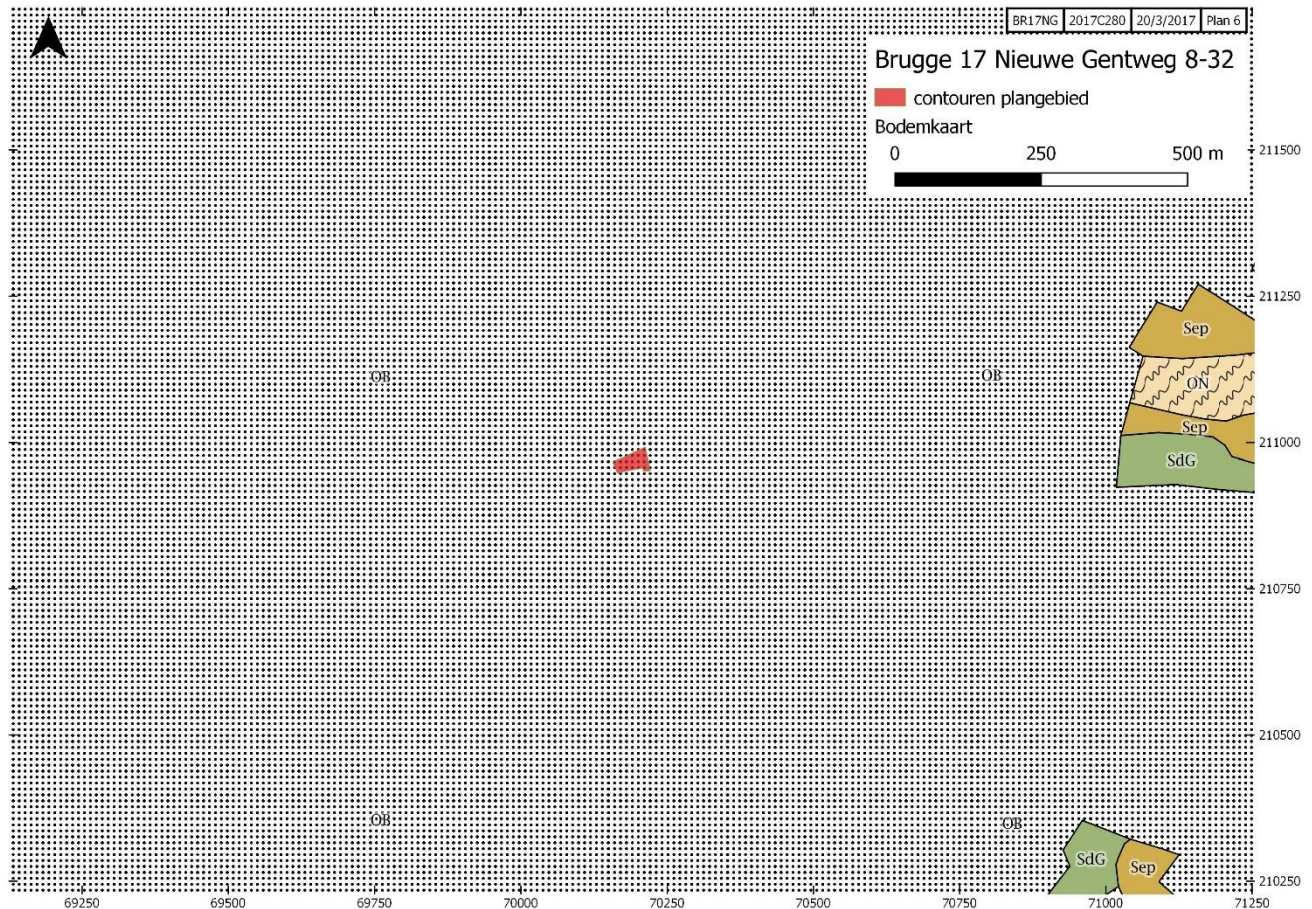
Op de quartair geologische kaart 1/200.000 (Plan 5) wordt het noordelijk deel van het plangebied in het gearceerd blauw weergegeven en behoort dit tot het type 13a: Er zijn Holocene of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie vastgesteld. Deze afzettingen hebben een fluviatiele oorsprong. De zuidelijke helft van het plangebied behoort tot type 13: Er zijn geen Holocene of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie vastgesteld (figuur 6).

Figuur 6: uittreksel uit legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen (bron: DOV)

- 12 -

aangeduid. Welk bodemtype zich er precies bevindt in het onderzoeksgebied is niet bekend. In de ruimere omgeving zijn de meeste gronden gekarteerd als ZbG, ZcG en ZdG. Enkele enclaves van lemig zand met dezelfde drainage en bodemontwikkelingspatroon kunnen eveneens gevonden worden. De bodemontwikkelingsklasse "G" overkoepelt de profielontwikkelingssymbolen "b", "g" en "h". Het gebruik van een klasse in plaats van één enkel symbool is omwille van de grote variabiliteit kenmerkend voor de dekzandrug ter hoogte van Brugge (pers.commentaar Jari Mikkelsen, bodemkundige).

Plan 6: het projectgebied weergegeven op de bodemkaart (rode polygoon)

Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid van het terrein niet gekarteerd. Ook in de ruime omgeving zijn geen percelen gekarteerd. Omwille van deze reden is deze kaart niet opgenomen in deze nota. Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m draagt weinig bij; eventuele hoogteverschillen zijn weinig uitgesproken en worden gemaskeerd door de huidige bebouwing. Deze kaart is verder opgenomen in deze nota (Plan 16 in bijlage).

2. Historisch-cartografische situering

Dit overzicht is grotendeels gebaseerd op de recente publicatie *Op het Raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge* (Hillewaert et al, 2011).

Prehistorie

De oudste sporen op het huidig grondgebied van Brugge dateren uit het einde van de oude steentijd, meer bepaald uit het Allerød (11.950 - 10.760 v.Chr.)(Van Acker, 1986, p.96). Menselijke aanwezigheid (van het type Federmesser-cultuur) werd o.a. vastgesteld in Steenbrugge en Rijckevælde. Het gaat om een kleine groep jagers-verzamelaars die kortstondig verbleven op deze locaties.

De middensteentijd (ca. 10.000 - 5.000 v.Chr.) wordt gekenmerkt door een opwarming van het klimaat. Jagers-verzamelaars vestigen zich in deze periode op de hogere dekzandruggen, zoals bijvoorbeeld op de helling van de dekzandrug ten noorden van de Assebroekse Meersen en op de rug die de Meersen scheidt (Soers, 1987, p.33-35).

De evolutie van jagers-verzamelaars naar sedentaire boeren, die zelf voedsel produceren en dieren domesticeren, vindt plaats rond ca. 5000 v.Chr. In de omgeving van Brugge ontbreken (voorlopig) sporen uit de vroege nieuwe steentijd (Hillewaert et al, 2001, p.22). Vondsten uit deze periode komen voor als residueel materiaal, m.a.w. oudere vondsten in jongere contexten. De gepolijste bijlen die de voorbije decennia op het grondgebied van Brugge aangetroffen zijn, zijn ruim te situeren in de midden of late nieuwe steentijd en het begin van de vroege bronstijd (Hollevoet en Hillewaert, 1997/1998, p.193). Bewoningssporen *in situ* werden bijvoorbeeld aangetroffen in Sint-Michiels (Brugge).

Enkele vondsten uit de binnenstad dateren uit het einde van de nieuwe steentijd (ca. 2000 v.Chr.). Een klokbeker en een vuursteenafslag werden aangetroffen op de rand van een natuurlijke depressie, opgevuld met veen. Deze situeerde zich ter hoogte van de Willemstraat (De Witte, 1992, p.33-45). Fragmenten van een tweede klokbeker werden aangetroffen ter hoogte van de Boeveriepoort (Hillewaert et al, 2001, p.26). Vermoedelijk leefde de klokbekercultuur in onze streken door tot ca. 1800 v.Chr.

Door de afnemende snelheid van de zeespiegelstijging is de volledige kustvlakte rond ca. 1000 v.Chr. geëvolueerd tot een veenlandschap. Het onderzoek van de voorbije decennia heeft heel wat informatie opgeleverd over de grafcultus uit de bronstijd. Op het grondgebied van Brugge zijn diverse voorbeelden van circulaire grafheuvels gekend. Nederzettingssporen uit deze periode daarentegen komen slechts zeer beperkt voor. Er kan verwezen worden naar sporen, aangetroffen in Sint-Andries: site Refuge en site Kosterijstraat (Hillewaert, 2003, p.264).

Tijdens de ijzertijd, vanaf ca. 800 v.Chr. wordt de kustvlakte gekenmerkt door erosie en een sterke uitbreiding van het net van getijdengeulen. Zgn. La Tène-aardewerk werd aangetroffen bij werken aan een huizenblok tussen het Biskajerplein, de Wijnzakstraat en het Sint-Jansplein (Hillewaert, 1995b; Hillewaert 1996). Gelijkaardig aardewerk werd ook aangetroffen op de eerder vermelde site Refuge.

Romeinse periode

Gezien de locatie van het projectgebied in de historische binnenstad van Brugge, werd ervoor geopteerd om in dit overzicht enkel de belangrijkste Romeinse vondsten/vindplaatsen in het centrum van de stad te belichten.

Eerst en vooral dient gefocust te worden op het Romeinse weggennet en het verloop hiervan binnen de begrenzing van de binnenstad (Hollevoet, 2011a, p.42-45). Het is algemeen bekend dat de Steenstraat een aftakking is van de baan Cassel – Doornik. Deze weg vertrekt vanuit Steenvoorde en loopt over Poperinge en Werken (gem. Kortemark) tot Brugge. Hier sluit de weg ten westen van de Smedenpoort aan op de Zandstraat. Hoe de weg vanaf de Smedenpoort precies verloopt, blijft nog steeds onderwerp van vele discussies¹ (Ryckaert, 1991, p.23). In elk geval zal de omgeving van de Zilverstraat doorkruist zijn, waarna de weg de huidige Markt dwarsste en verder liep richting Burg. In deze zone moet zich een brug bevonden hebben, die de oversteek over de Reie mogelijk moest maken. Het verdere verloop is opnieuw onduidelijk. Mogelijk liep de weg ter hoogte van de Langestraat verder om het grondgebied Brugge via de Kruispoort te verlaten.

Hoewel de site Fort Lapin zich strikt genomen niet binnen de binnenstad bevindt, wordt het - gezien het belang van de nederzetting- toch kort vermeld (Hollevoet, 1991b, p.46-50). Op het einde van de 19de eeuw werden n.a.v. de uitbouw van een nieuwe Brugse haven (het huidige Groot Handelsdok) verschillende Romeinse vondsten aangetroffen. De vele vondsten wijzen erop dat deze uitgestrekte site één van de belangrijkste sites uit de kuststreek was. In de onmiddellijke omgeving van deze site werden in de 19de eeuw ook restanten van Romeinse vaartuigen aangetroffen. Voor meer informatie kan verwezen worden naar *Een nieuwe kijk op de boot van Brugge* (Vlierman 2011, p.49), gepubliceerd in *Op het Raakvlak van twee landschappen*.

Ook in de binnenstad kwamen reeds op verschillende plaatsen Romeinse sporen aan het licht (Hollevoet 1991b, p.51-52). Wat deze vindplaatsen betreft, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen de locaties waar residueel materiaal of losse vondsten aangetroffen zijn en de locaties waar effectief sporen *in situ* aangetroffen zijn.

Wat de eerste categorie betreft, kan verwezen worden naar de volgende vindplaatsen: de Potterierei, de Snaggaardstraat, 't Zand, Zwijnstraat en Langerei 7 (respectievelijk Jacobs en Verhaege, 1980, p.82; Hillewaert, 1991c; Hillewaert 2000a, p.161; Hillewaert 1990d).

Wat de sites met *in situ* bewaarde sporen betreft, kan vooreerst verwezen worden naar de site Wulpenstraat (Hollevoet, 1991b, p.52). Deze Romeinse bewoningskern situeert zich vermoedelijk langs dezelfde getijdengeul als de site Fort Lapin, maar dan wel op de andere oever. De geul moet deel uitgemaakt hebben van een netwerk dat de verbinding vormde tussen de Reie en de getijdengeulen die de zee en het achterland verbonden. Het is aan te nemen dat de Reie via deze geul afwaterde in het overstromingsgebied. Vermoedelijk werd deze geul- of één van zijn vertakkingen- ook aangetroffen bij boringen langs de Verversdijk (Hillewaert, 2000b, p.155).

Ook op de Brugse Burg worden sinds de jaren zestig van vorig eeuw vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. De meeste vondsten die *in situ* voorkwamen, kwamen aan het licht bij de bouw van de *Holiday Inn Crowne Plaza* (Thoen, 1991, p.143-147). De vondsten situeerden zich in de top van een veenlaag, die de opvulling vormde van een natuurlijke depressie. Deze depressie sloot duidelijk aan op de helling van de dekzandrug. Het is dan ook vrij waarschijnlijk dat het vondstmateriaal afkomstig is van een Romeinse nederzetting, die zich situeerde op de top van de dekzandrug.

---

¹ Mogelijke tracés zijn via de Noordzandstraat en het Sint-Amandstraatje of over de Zuidzandstraat en de Steenstraat

Ter hoogte van de Zilverstraat werden verschillende sporen in situ aangetroffen, ingegraven in het dekzand (De Witte, 1988, p.18-20). Deze vondsten uit de 2de en 3de eeuw n. Chr. zijn interessant, rekening houdende met het feit dat de Zilverstraat zich vlakbij het veronderstelde tracé van de Zandstraat situeert. Vermoedelijk strekte de nederzetting zich verder uit in noordelijke richting. Mogelijk moeten de vondsten die aangetroffen zijn aan de overkant van de Zilverstraat, op de locatie van het vroegere cinemacomplex Kennedy, eveneens met deze nederzetting in verband gebracht worden (Hillewaert 2004, <http://www.raakvlak.be/nieuwsbrief.php?itemno=69>).

Het voorkomen van Romeinse sporen in situ lijkt ten oosten van de Reie beperkter. Hier kan verwezen worden naar de site Garenmarkt. Het aardewerk dat aangetroffen werd in een sterk organische opvullingslaag van een natte depressie, wijst op de aanwezigheid van een nederzetting in de onmiddellijke omgeving. Verdere gegevens m.b.t. deze bewoningskern ontbreken (voorlopig).

Vroege Middeleeuwen

Tijdens de Merovingische periode bevinden zich op het raakvlak van zandstreek en kustvlakte verscheidene nederzettingen. In de historische binnenstad daarentegen zijn slechts weinig Merovingische vindplaatsen bekend; in vele gevallen gaat het dan nog om sites waar vroegmiddeleeuwse vondsten voorkomen in jongere contexten. Voorbeelden hiervan zijn de site Zwijnstraat en de Burg (Hillewaert, 1991d). Wat de Burg-site betreft, dient wel een mogelijk laat-Merovingisch/vroeg-Karolingisch haardje in de hoek van het Oude Gerechtsgebouw en de Griffie vermeld te worden (De Witte, 1988, p.26-27). Wat de in situ vondsten in de historische stadskern betreft, kan verwezen worden naar de site Sint-Jansstraat (Hillewaert, 2000).

Het gebied, waaruit het latere Brugge zou ontstaan, maakte tijdens de vroege middeleeuwen deel uit van tenminste twee verschillende administratieve eenheden, nl. de *pagus Flandrensis* en de *pagus Rodanensis* (Hollevoet, 2011c, p.103). Volgens de hypothese van J. Noterdaeme ontstond het latere Brugge op de grens van twee uitgestrekte oerparochies die deel uitmaakten van die administratieve districten, nl. Snellegem (*pagus Flandrensis*) en Sijsele (*pagus Rodanensis*) (Noterdaeme, 1957). Volgens deze hypothese functioneerde de Reie als grens van beide parochies. De Sint-Salvatorskerk en de O.L.V.-kerk zouden elk aan de uiterste rand van de moederparochie gebouwd zijn, respectievelijk op het grondgebied van de parochie Snellegem en op het gebied van de parochie Sijsele. Deze hypothese verklaarde onder andere de korte afstand t.o.v. de twee kerken.

De stichting van de O.L.V.-kerk vanuit de moederkerk Sijsele kan bevestigd worden op basis van 11de en 12de-eeuwse bronnen. Waarschijnlijk werd de O.L.V.-kerk kort na de Sint-Salvatorskerk gebouwd, vermoedelijk nog voor het einde van de 9de eeuw (Meijns, 2011, p.138-139). De stichting van de Sint-Salvatorskerk vanuit het Merovingische kroondomein van Snellegem is echter allesbehalve zeker (Meijns, 2011, p.139-140). Vooreerst bestaan hiervoor geen doorslaggevende bewijzen. Bovendien heeft archeologisch onderzoek aangetoond dat de O.L.V.-kerk gesticht werd ten westen van de Reie en niet op de rechteroever van de Reie, zoals algemeen aangenomen werd (Hollevoet, 2011c, p.103). De O.L.V.-kerk werd m.a.w. gesticht op een terrein dat wellicht oorspronkelijk deel uitmaakte van de *pagus Flandrensis*. Dit doet de vraag rijzen of de O.L.V.-kerk gesticht is, na de vereniging van de beide *pagi* en nadat de Reie haar grensfunctie verloren had.

Het voorkomen van twee parochiekerken op korte afstand van mekaar toont in elk geval dat de vroegmiddeleeuwse nederzetting welvarend was. Wat de ruimtelijke en functionele indeling van deze handelsnederzetting betreft, zijn de gegevens vrij beperkt. In elk geval stond de nederzetting via een haven en een getijdengeul rechtstreeks in verbinding met de zee. De naam Brugge zou etymologisch verwant zijn met het Scandinavische '*Bryggia*', wat verwijst naar een aanlegplaats (Gysseling, 1971; De Brabandere, 2010). De toponiemen *Wic* en *Koetelwic*, die voor het eerst voorkomen in 13de-eeuwse documenten, zijn mogelijk met deze haven in verband te brengen. De locatie van deze toponiemen is weliswaar onzeker. In het verleden werd aangenomen dat deze vroegmiddeleeuwse haven zich situeerde in de zone ten westen van de Lange Rei, meer bepaald ter hoogte van het Sint-Gilliskwartier (De Smet, 1948; Ryckaert, 1991, p.40). Recentelijk wordt het toponiem Koetelwijk eerder gelokaliseerd ter hoogte van de Koningsbrug, die de Koningstraat verbond met de Spiegelrei (De Meester en Schotte, 2002)

Tot de 10de eeuw, en tijdelijk nog in de eerste helft van de 11de eeuw, konden zeeschepen de stad bereiken via de Lange Rei; ze meerden aan ter hoogte van de natuurlijke depressie van de Spiegelrei. De bewoning geassocieerd met deze aanlegplaats situeerde zich in de zone van de Koningstraat tot het Sint-Jansplein, op een iets hoger gelegen deel net ten zuiden van de depressie. Het gebied ten noorden van de Spiegelrei was drassig en werd omwille van deze reden pas rond 1200 bouwrijp gemaakt. De handelsnederzetting die geassocieerd dient te worden met de havenactiviteiten, wordt omwille van zijn vorm het 'Groot Vierkant' genoemd (figuur 7). Deze zone wordt begrensd door de Groene Rei en de Sint-Annarei; beide zijn segmenten van de natuurlijke loop van de Reie. Verder vormden ook de Spiegelrei en de Kraanrei de begrenzing van dit vierkant. Vermoedelijk behoort het bouwblok tussen de Steenstraat, Wollestraat, Oude Burg en Simon Stevinplein tot deze oude bewoningskern (Hollevoet 2011c, p.104)

Het handelscentrum wint aan belang wanneer de graaf van Vlaanderen rond de Burg een eigen machtscentrum uitbouwt (Dhondt, 1957). N.a.v. de invallen van de Noormannen werd een versterking opgericht, die de lokale bevolking moest beschermen. Wanneer deze versterking precies werd opgericht, is niet helemaal duidelijk. Op het burgplein werden ten noorden van de zandrug een gracht en een eerste wal/ophoging vastgesteld, die mogelijk in verband te brengen zijn met een eerste versterking. De restanten dateren uit het einde van de 9de eeuw (De Witte, 1991, p.93-98). Mogelijk kwam de versterking reeds onder Boudewijn I (837/840 - 879) tot stand.

Volle Middeleeuwen

In de historische binnenstad zijn slechts weinig contexten of vindplaatsen uit de volle middeleeuwen gekend. Mogelijk is dit o.a. het gevolg van de stand van het onderzoek.

Tot één van de belangrijkste vindplaatsen behoort de Brugse Burg. Boven de hierboven besproken mogelijke restanten van de eerste versterking, werd een aanzienlijk ophogingspakket aangetroffen in associatie met een rij palen. Mogelijk gaat het hier om een verbreding van de zandrug, die op deze locatie opmerkelijk smal was. De palen dienden in dit geval wellicht ter bevordering van de stabiliteit. Op basis van dendrochronologie van de palen kon vastgesteld worden dat het ophogingspakket voor 950 tot stand gekomen is (De Witte et al, 2000, p.179-182).

Rond de ophoging kwam in de depressie ten noorden van de zandrug een gracht met een breedte van ca. 12m voor (De Witte, 1991, p.101) Het boogvormige tracé van de gracht kon gevolgd worden vanaf de Hoogstraat, waar ze de zandrug waarschijnlijk doorsneed en aansloot op de Groene Rei. Het westelijke verloop kon slechts beperkt onderzocht worden tot onder het kapittelklooster. Het verdere verloop is onzeker. Mogelijk doorsneed de gracht opnieuw de zandrug en sloot ze aan op de depressie of de Groene Rei. Het is ook niet onmogelijk dat de gracht aansloot op een gracht, die zich tussen de Steenstraat en de Oudburg bevond en op die manier deel uitmaakte van de afbakening van een vroege stadskern.

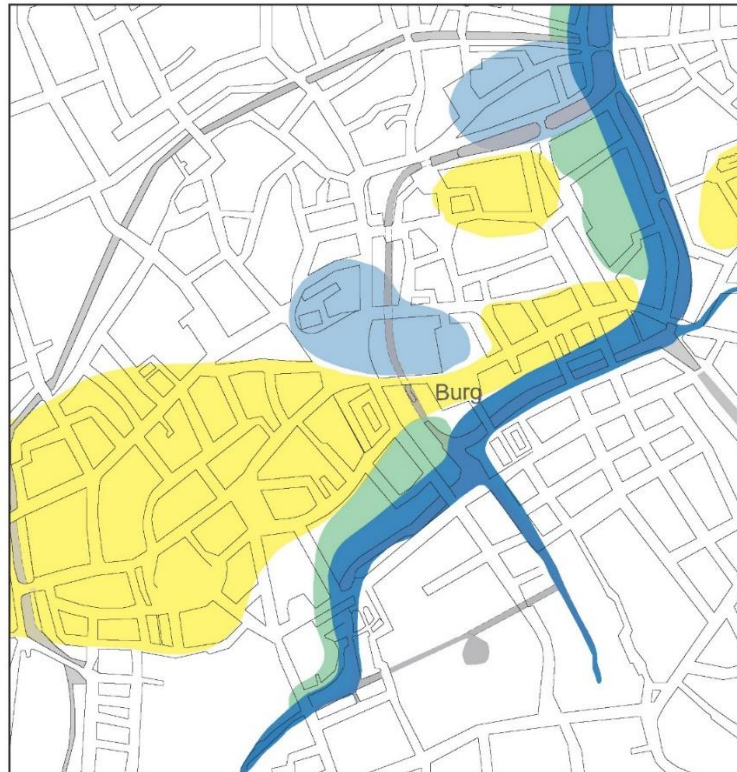
Bovenop het ophogingspakket werd de Sint-Donaaskerk gebouwd. Het ging om een centraalbouw, meer bepaald een octagoon, omgeven door een ommegang. Ten westen van de ommegang situeerde zich de westbouw (Devliegheer, 1991). De opgraving heeft spijtig genoeg geen rechtstreekse gegevens opgeleverd om de eerste kerk te kunnen dateren. Dit geldt eveneens voor het kapittelklooster dat zich ten noorden van de centraalbouw, boven de gedempte burchtgracht, situeerde en volgens de opgravingsgegevens tot een jongere bouwphase dan de kerk behoorde. Op basis van de opgraving kan enkel gesteld worden dat voor en omstreeks 950 belangrijke bouwactiviteiten plaatsvonden op het Burgplein.

Op het Burgplein werd op verschillende locaties ook een veldstenen muur aangesneden, die een min of meer vierkant areaal begrensd. Het zgn. *castrum* situeerde zich rond de oorspronkelijke burchtgracht en rond de kapittelgebouwen. Vermoedelijk maakten ook torens deel uit van deze versterking (Devliegheer, 1991, p.84-89). Verder gegevens over de interne indeling van deze elitaire site ontbreken volledig.

Stadshuizen uit de 10de-11de eeuw, zgn. Stenen, zijn in tegenstelling tot in andere steden zoals Gent, nagenoeg niet meer bewaard in de binnenstad. De vroegste resten van deze elitaire woningen zijn doorgaans te dateren in de 12de eeuw.

Andere bewoningssporen uit de volle middeleeuwen, zoals ophogingspakketten, kuilen en grachten, komen wel verspreid in de binnenstad voor. Tot deze periode behoren bijvoorbeeld verschillende ophogingslagen en kuilen, aangetroffen aan de oostzijde van het Simon Stevinplein (Hillewaert, 1995c). Diverse waarnemingen leverden ook gegevens op m.b.t. de zone tussen de Oude Burg en de Steenstraat in deze periode. Uit de waarnemingen kan afgeleid worden dat het gebied ten zuiden van de Oude Burg bij de bedding van de Dijver hoorde en zeker niet bewoond werd in deze periode (De Gryse en Hillewaert, 2006, p.54). Verder werden bij rioleringswerken in de Oude Burg verschillende kuilen uit de 11de/12de eeuw vastgesteld, wat aantoont dat het straatracé op deze plaats zeker niet oorspronkelijk is (Hillewaert, 1995d).

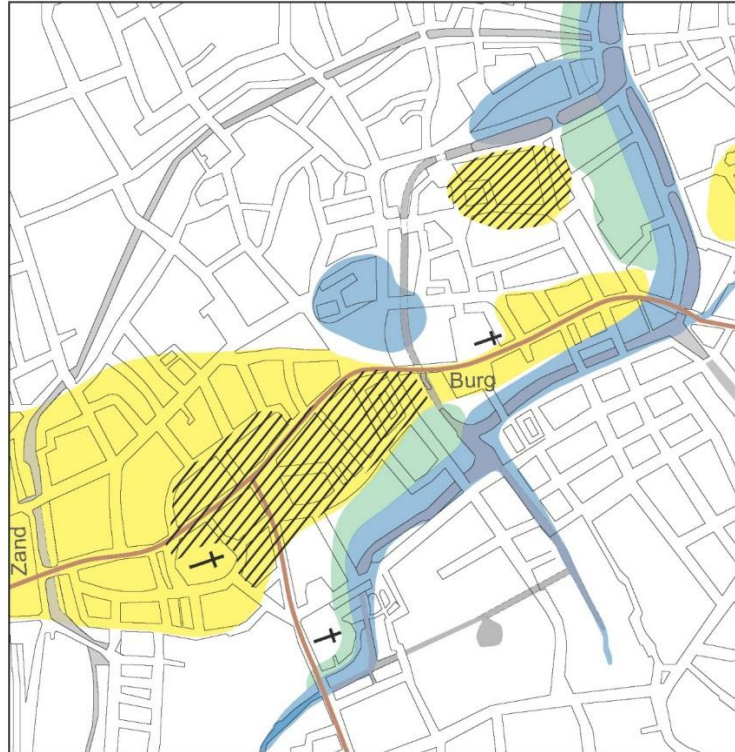
Tijdens het onderzoek n.a.v. de bouw van het concertgebouw op het Zand werden een laag uit de 9de-11de eeuw en een poel uit de 11de eeuw aangetroffen, die afgedekte werden door een steriel zandpakket, dat mogelijk in verband te brengen is met het uitgraven van de Reie door de zandrug omstreeks 1127-1128 (Hillewaert, 2000a, p.161). Volledigheidshalve dienen ook de site van het Bisschoppelijk Paleis en aan de Zwijnstraat vermeld te worden (Hillewaert, 2000, p.158).

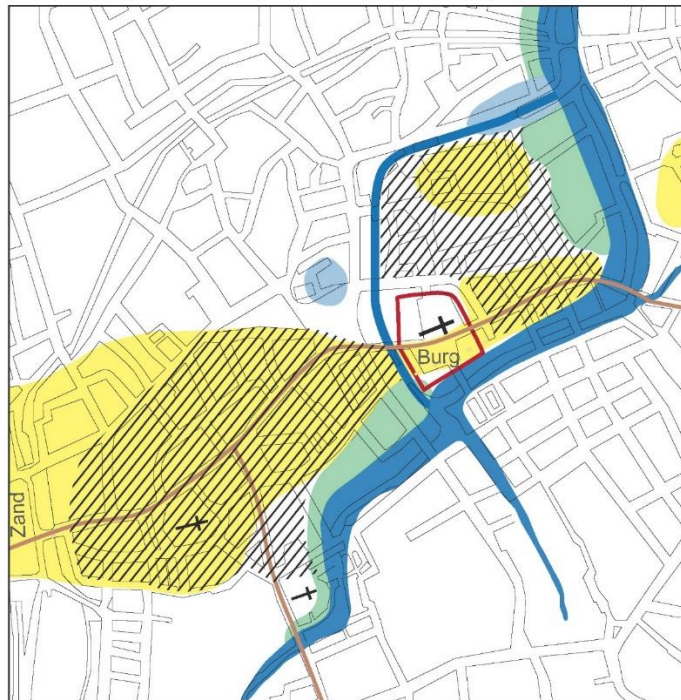
Figuur 7a: Reconstructie van het landschap waarin de nederzetting die later Brugge genoemd wordt zal groeien. Legende: donkerblauw: burchtgracht, middenblauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, (bron: Hillewaert et al, 2011, p.119)

Figuur 7b: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de eerste helft van de 10de eeuw. Legende: oranje: burchtzone, bruin: wegas, arcering: bewoning (bron: Hillewaert et al, 2011, p.145)

Figuur 7c: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de tweede helft 10de eeuw. Legende: blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning (bron: Hillewaert et al, 2011, p.150)

Figuur 7d: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de 11de eeuw. Legende: rood: burchtmuur, blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning. (bron: Hillewaert et al, 2011, p.150)

Het ontstaan van Brugge

In het begin van de 12de eeuw breidde de stad zich verder uit in westelijke richting over de zandrug. Op basis van het huidige stratenpatroon kan afgeleid worden dat de ontwikkeling van de bouwblokken tussen de Markt en het Zand in min of meer concentrische kringen vanuit de Oudeburg gebeurde (Ryckaert, 1991, p.64). Na de moord op Karel de Goede in 1127 werd het toenmalige stadsareaal begrensd door een eerste omwalling, die grotendeels het tracé van de huidige binnenreien volgt. In het zuiden en het oosten werd de omwalling gevormd door de Reie vanaf het Sint-Janshospitaal via Dijver, Groene Rei, en Sint-Annarei. In het noorden en het westen werd ze gevormd door de grotendeels gegraven Goudenhandrei, Augustijnenrei, Speelmansrei en Poortgracht. De stad was toegankelijk via zes stadspoorten. De poortstraten vormen belangrijke in-en uitvalswegen en groeien later uit tot commerciële assen. Binnen de omwalling situeerde zich het Groot Vierkant, de kern op de centrale zandrug en de burcht (figuur 8).

In de tweede helft van de 12de en de 13de eeuw groeit Brugge uit tot een belangrijke handelsmetropool. Brugge geniet faam als het exportcentrum van Vlaams laken. Engels wol wordt ingevoerd en in Brugge verwerkt. De economisch gunstige situatie zorgt voor een demografische groei. Buiten de eerste stadsomwalling ontstaan nieuwe wijken. In 1297 wordt gestart met de bouw van de tweede stadsomwalling. Aanvankelijk bestond deze uit een dubbele gracht, een aarden wal met houten palissade en negen stenen poorten. Het omwalde gebied correspondeert met het stadsareaal binnen de huidige vesten. De bestuurlijke indeling wordt aangepast. De Markt vormt het centrale punt met de poortstraten en waterlopen als scheidingslijnen tussen de verschillende wijken (AOE, erfgoedobjecten, id:121224). Het plangebied wordt met de aanleg van de tweede omwalling opgenomen in het stedelijk weefsel van de stad.

Ook in de 14de eeuw is Brugge een Europees handelscentrum. Tijdens de Bourgondische periode heerst een ware bouwwoede. Grote projecten worden gerealiseerd. Ook de ambachten bouwen vanaf de 15de eeuw eigen huizen. Deze huizen zijn bedoeld als statussymbool. De achteruitgang van de lakenindustrie, de strenge handelsreglementering, de concurrentie van de snelgroeiende handelsmetropool Antwerpen en de politieke omstandigheden zorgen voor een achteruitgang van de economie vanaf 1480.

Brugge doet beroep op Keizer Karel gedurende de periode 1515-1555 om de welvaart te herwinnen. Er ontstaat een ware publiciteitscampagne. Ondanks de vele inspanningen valt de handel via het Zwin stil door de Opstand van de Nederlanden (1566-1648). Oorlog en economische malaise kenmerken het laatste kwart van de 16de eeuw.

Vanaf de 16de eeuw zijn een aantal kaarten van Brugge overgeleverd, waarop het projectgebied aangeduid kan worden (zie verder II.2.2). De kaarten zijn getuige van de omvang die Brugge in deze periode reeds aanneemt. Ondanks de economische malaise op het eind van de 16de eeuw is Brugge gedurende de middeleeuwen uitgegroeid tot een metropool.

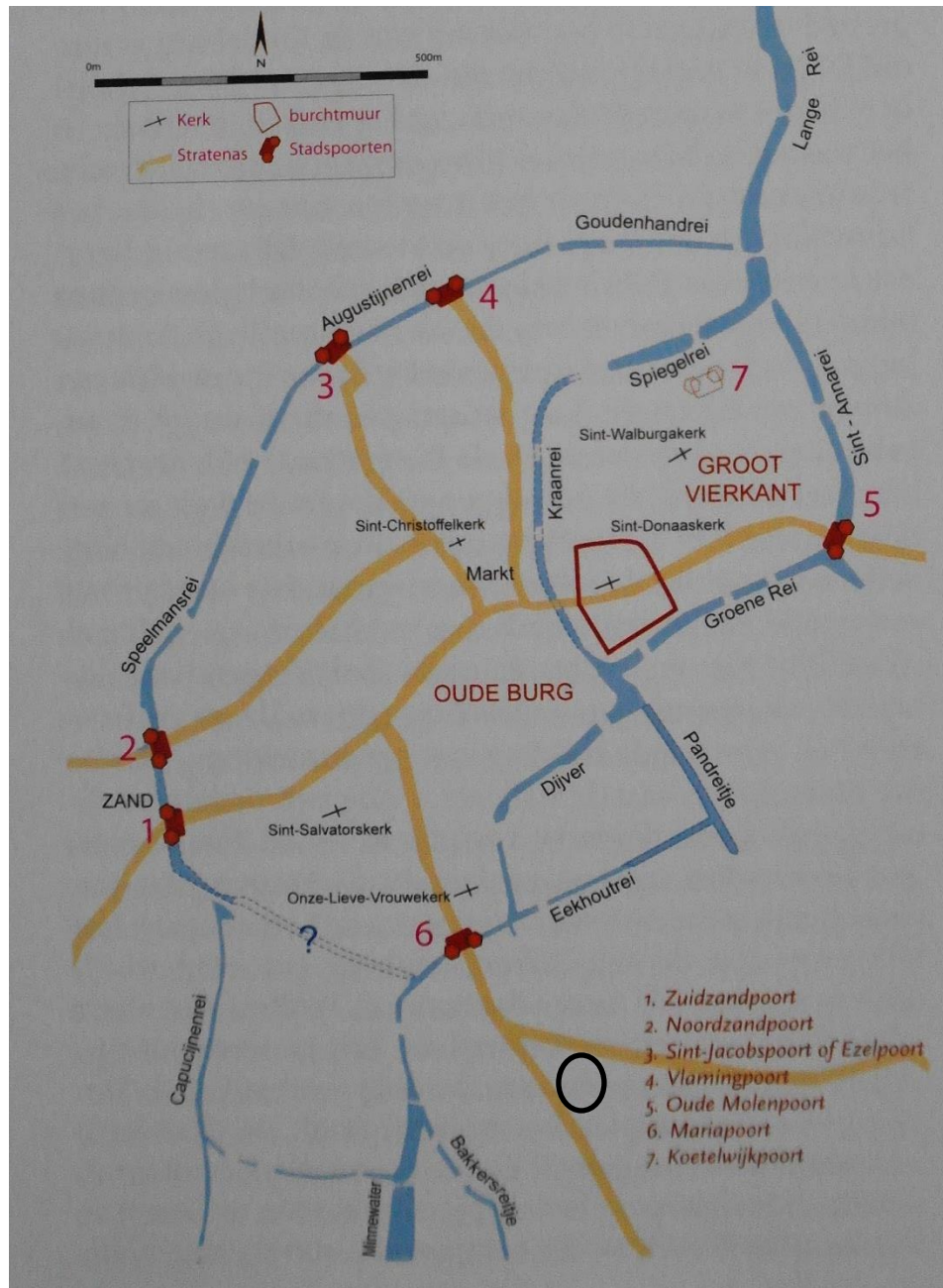
Gedurende de Spaanse periode is er een versteningsproces van het centrum. De stadskerken worden na de beeldenstorm in ere hersteld binnen de Contrareformatie. In 1614 wordt de tweede stadsomwalling omgevormd tot een gebastioneerde vesting. Ca. 1620 kent de stad 27.000 inwoners binnen de vesten. Gedurende de 17de eeuw worden ook een groot aantal ambachtshuizen opgetrokken.

Tijdens het Oostenrijkse bewind in de 18de eeuw kent de stad een wederopbloei. Er worden in deze periode een aantal belangrijke infrastructuurwerken uitgevoerd, die een invloed hebben op het middeleeuws handelscentrum. In deze periode krijgt de Markt tevens zijn classicistische uitstraling.

Onder het Franse bewind, eind 18de eeuw, wordt Brugge hoofdplaats van het Leiedepartement. Er volgt een sekwestratie van religieuze goederen die op een diverse wijze verloopt. De Sint-Donaaskerk op de Burg wordt gesloopt.

Na de onafhankelijkheid van België wordt Brugge de hoofdstad van West-Vlaanderen. Economisch gaat het met Brugge gedurende deze 19de eeuw minder goed. De industrialisatie van Brugge komt slechts moeizaam op gang. Door de textielcrisis is er een plattelandsvlucht, wat resulteert in een demografische groei binnen de stad. Het inwonersaantal stijgt van 39.000 tot 50.000. In de tweede helft van de 19de eeuw groeit binnen intellectuele kringen de bezorgdheid over het historisch erfgoed van Brugge. Een voorbeeld is architect Delacenserie. Als stadsarchitect (1870-1892) is hij verantwoordelijk voor de meeste restauraties binnen en buiten de eerste stadsomwalling. Ook zijn leerling De Wulf is een voorstander van het behoud van de historisch gegroeide stedelijke infrastructuur. Pleinen, monumenten en aansluitende architectuur werden in hun historische samengroei gerespecteerd. De aantrekkingskracht die Brugge reeds in de 19de eeuw uitstraalt op kunstenaars en buitenlandse bezoekers, stimuleren het toerisme en de economie. Reeds in de jaren 1880 ontstaan toeristische verenigingen die dit toerisme coördineren. De reeds bestaande hotels kunnen niet langer aan de groeiende vraag naar accommodatie voldoen, wat leidt tot de bouw van heel wat nieuwe hotels. Getuige van het historische bewustzijn van de stad Brugge is de continuïteit van het stadsplan doorheen de 19de en 20ste eeuw.

Door haar ligging achter het front heeft Brugge geen noemenswaardige vernielingen doorstaan tijdens de Eerste Wereldoorlog. Tijdens het interbellum gaat verbouwen en restaureren van historische bouwen verder. Eigenaars op de Burg en de Markt worden aangemoedigd hun huizen te restaureren in Neo-Brugse stijl. Functieverhuizingen binnen het centrum geven echter aanleiding tot verbouwingen. Bioscoopzalen, winkels, warenhuizen, etc. nemen historische gebouwen over. De enorme ontwikkeling van het verblijfstoerisme resulteert in de opmerkelijke toename van hotels in het centrum van Brugge gedurende de 20ste eeuw (AOE, erfgoedobject: 121224)

Figuur 8: Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12de eeuw met aanduiding van het projectgebied (zwarte polygoon)(bron: Hillewaert, 2011, p.152)

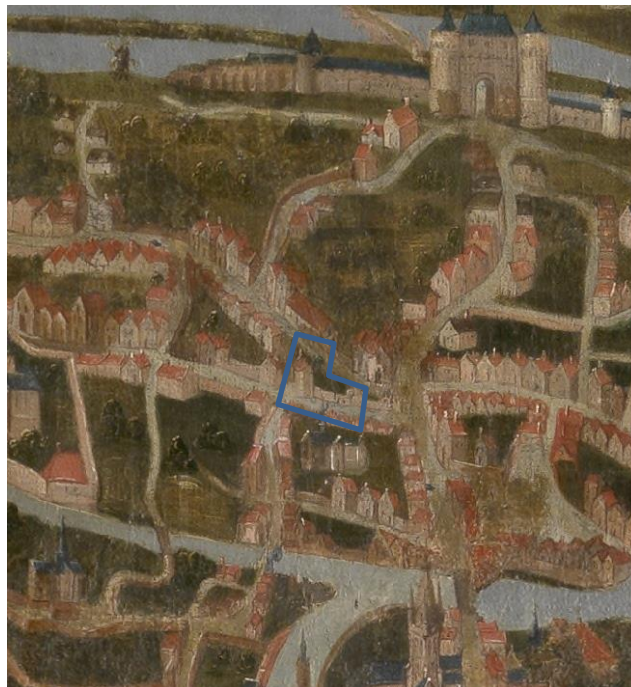
2.2 Historische situering van het projectgebied

Over de vroegste periode is erg weinig informatie beschikbaar. Het terrein wordt met de aanleg van de tweede omwalling (1297-1299) opgenomen in het stedelijk weefsel van de stad. Bepalend voor de evolutie van het plangebied is de nabijheid van één van de historische poortstraten: de Katelijnestraat. Deze straat verzekert de rechtlijnige zuidoostelijke verbinding van de oudste kern ter hoogte van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het Sint-Janshospitaal met de (voormalige) Katelijnepoort en de aansluitende steenweg naar Kortrijk. Nagenoeg halverwege, bij de driesprong of vroegere Ankerplaats, vertakken zich twee belangrijke aders: de Oude Gentweg leidt als eerste onmiddellijk naar de meer noordelijk gelegen Gentpoort, ook de vanaf 1349 vermelde Nieuwe Gentweg gaat ernaartoe met een bocht aan de Garenmarkt en een aansluiting op de Gentpoortstraat. Aan de veldzijde sluit de weg naar Gent hierop aan.

In het stadsweefsel ontstaan hierdoor rechthoekige bouwblokken ten westen van de Katelijnestraat en een reeks van onregelmatige en haast driehoekige blokken aan haar oostzijde. Het plangebied ligt aan dergelijke driehoekige blok en paalt aan de Nieuwe Gentweg en de Driekroezenstraat. De Driekroezenstraat verwijst naar een gelijknamig verdwenen huis, wellicht met herbergfunctie.

Vanaf de 16de eeuw zijn een aantal kaarten van Brugge overgeleverd, waarop het projectgebied aangeduid kan worden.

Een eerste cartografische bron is het zogenaamde "geschilderd plan van Brugge" (1537-1556)(figuur 9). Eigenlijk is dit geen plan maar een *chorografie* of een schuin bovenzicht. Deze kaart is duidelijk opgesteld om het imago van de stad op te krikken, met de klemtoon op het netwerk van waterwegen, met als culminatiepunt een volstrekt fictieve handelskom. Recent onderzoek heeft gewezen op de gevaren van het gebruik van dit document in detailstudies (Linsingh, 2016).

Figuur 9: uitsnede uit het zogenaamde 'geschilderd plan van Brugge, gedateerd 1537-1557. (bron: Kaartdata Musea Brugge)

Op de kaart zien we centraal bovenaan de voormalige Katelijnepoort en de dubbele gracht van de omwalling. Helemaal onderaan zien we de toren van de OLV-kerk. Langsheen de Nieuwe Gentweg staat het Kastanjeboomklooster. Het plangebied, gelegen in een driehoekig bouwblok, bevindt zich aan de westzijde van de Katelijnestraat en lijkt een weinig bebouwd. Op de hoek van de Nieuwe Gentweg en de Driekroezenstraat staat een diephuis. Het bouwblok is ommuurd.

De kaart van Jacob van Deventer (circa 1560) is de eerste nauwkeurige plattegrond van Brugge, opgemaakt met behulp van driehoeksmeting op het terrein. De gebouwen zijn summier in perspectief weergegeven. Het plangebied situeert zich ten oosten van de Ankerplaats. In tegenstelling tot bovenstaande kaart lijkt de bebouwing zeer dens. Er zijn geen noemenswaardige groenzones (achtererven). Ten westen staat een kapel weergegeven die op geen enkele andere bron terug te vinden is (infra). Wellicht gaat het om het Kastanjeboomklooster, dat aan de overzijde van straat te situeren valt (figuur 10)?

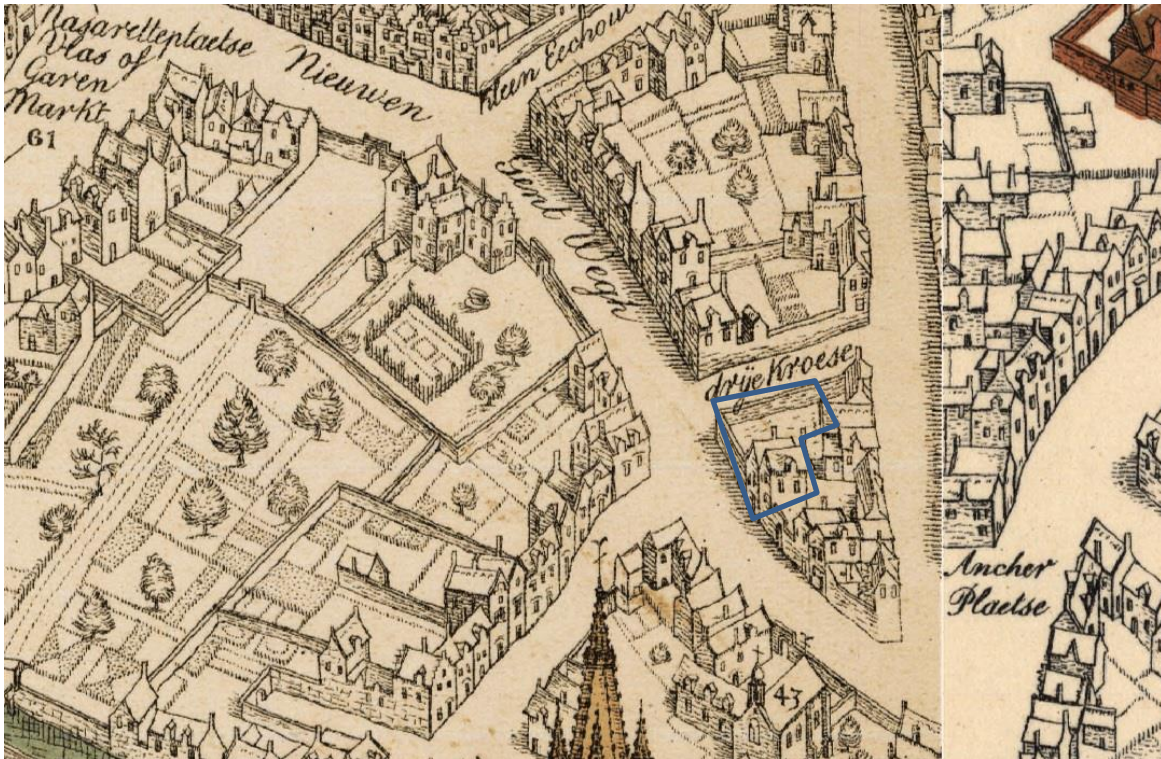
Figuur 10: uitsnede uit de kaart van Deventer, 1560 (bron: kaartenhuisbrugge.be)

De kaart van Marcus Gerards uit 1562 (figuur 11) is een interessante kaart voor de kennis van het laatmiddeleeuwse Brugge. Op het plan is een tweetalige legende in het Frans en het Nederlands opgenomen met verwijzingen naar 89 belangrijke instellingen, gebouwen of plaatsen. Dit maakt de lokalisatie van het projectgebied zeer betrouwbaar.

Het projectgebied bevindt zich aan de oostzijde van de *Nieuwen Gent Wegh* en grenst aan de *Drije Kroesen*. Aan straatzijde zijn slechts een tweetal diephuisen bestaande uit twee bouwlagen weergegeven. Het resterende deel van het plangebied lijkt een ommuurde tuinzone; mogelijk behorend tot enkele panden aan de Oude Gentweg? Verdere details over het grondgebruik ontbreken.

Onder het Calvinistische stadsbestuur (1578-1584) werd Brugge bestuurlijk ingedeeld in zes secties: Sint-Jans, Sint-Donaas, Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Jakobs, Sint-Niklaas en Carmers. Per *zestendeel* werd een reeks registers opgemaakt waarin elk huis één startpagina kreeg. Op deze pagina of folio werd elke verkoop, hypotheek, erfdienstbaarheid, inbeslagneming, enz. chronologisch bijgehouden. Deze registers, bewaard in het stadsarchief van Brugge, beslaan de periode 1580 tot circa 1800 en vormen het 'Oud Kadaster' van Brugge.

Figuur 11: uitsnede uit de kaart van Marcus Gerards, 1562 (bron: kaartenhuisbrugge.be)

Delen hiervan zijn digitaal ontsloten via de website www.kaartenhuisbrugge.be Over de percelen, gelegen in het Onze-Lieve-Vrouwezestendeel is volgende informatie beschikbaar.

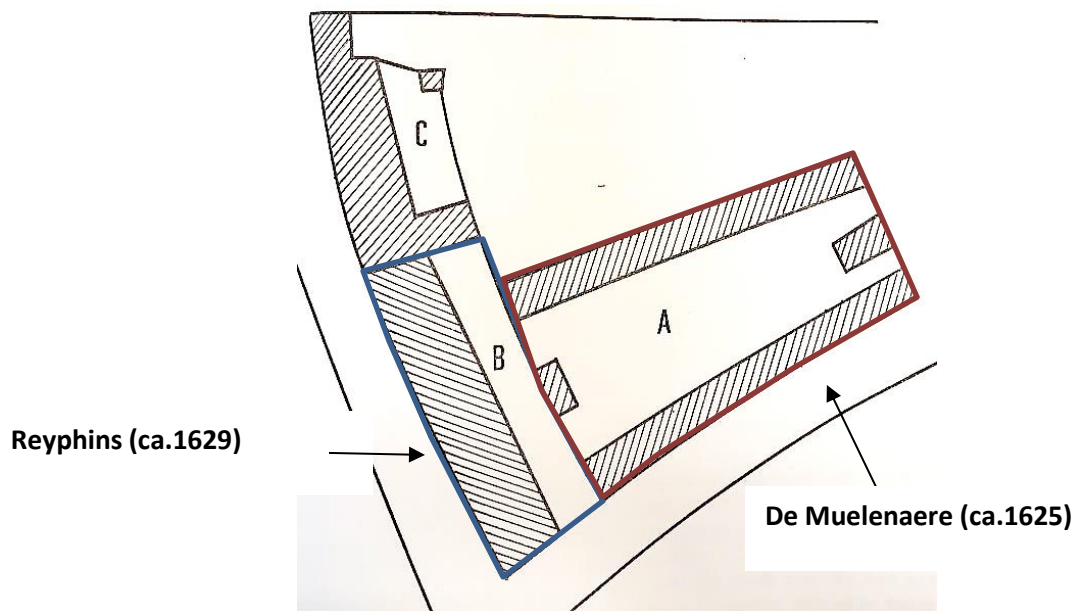
Binnen het plangebied zijn 4 huizen gelegen, beschreven op de folio's met nummers OLV/1106, OLV/1107 (beiden Nieuwe Gentweg), OLV/1108 (op de hoek met Driecroesestraat) en OLV/1109 (Driekroezenstraat).

OLV/1106 omvat een huis *eigendom der kapelrie van de eerste mis van de O.L.Vrouwkerk*. Het gaat om een huis met schuur en tuin.

OLV/1107 en 1108 zijn telkens huizen met tuin. In 1580 behoren ze tot dezelfde eigenaar, Gedeon de Cherf. Beiden panden worden in 1601 verkocht aan Jan van de Coorenhuijsen. Aansluitend worden deze opgenomen in het patrimonium van het echtpaar Jacques Reyphins-Joanne de Meulenaere.

Joanne de Meulenaere verkoopt in 1613- ondertussen weduwe- drie hoeven met landerijen en toebehooren in het Camerlynckxambacht, om een godshuizencomplex op te richten in Brugge. Dit godshuizencomplex 'de Meulenaere' vereist oorspronkelijk in de Dweersstraat (1613), wordt later overgebracht naar het Hoogste van Brugge (1620s?) en wordt, *nadat toestemming werd verleend om het 'Sint-Jan Baptistgodshuis' te bouwen nabij het Kastanjeboomklooster* vervolgens gebouwd op de huidige locatie aan de Nieuwe Gentweg. De huisjes worden vanaf 1625 bewoond (De Bruyne, 1994, p. 54-55).

OLV/1109 tenslotte, beschrijft in 1580 één huis met tuin die uitgaat in de Oude Gentweg. In 1627 koopt Joos Reyphins, zoon van Jacques en schepen van Brugge, dit eigendom vlak naast het godshuis van z'n stiefmoeder Joanne De Meulenaere. De aanwezige bebouwing wordt afgebroken en op het vrijgekomen terrein, circa 12 m breed langs de Nieuwe Gentweg en 40 meter in de Driekroezenstraat, wordt vervolgens het godshuizenbeluik 'Reyphins' gesticht.

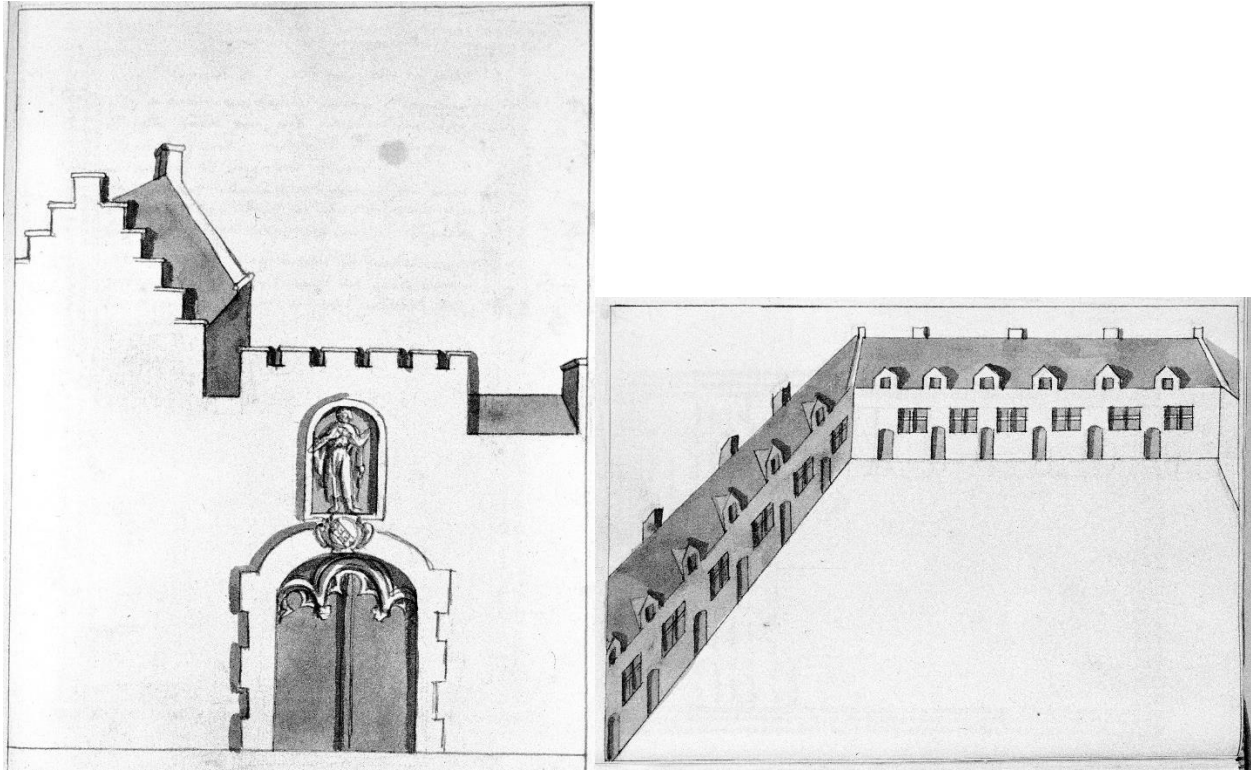
Figuur 12: Schematische weergave van de godshuizencomplexen op en nabij het plangebied (Quackelbeen, 1975, s.n.)

Godshuis 'de Muelenaere' verschaftte onderdak aan 24 'verweecte' vrouwen, in godshuis 'Reyphins' was plaats voor 10 ongehuwde mannen. Beide complexen zijn van elkaar afgescheiden door een lage muur.

De Muelenaere is toegankelijk via een barokke toegangspoort ingewerkt in een tuitgeveltje. Het complex is een mooi voorbeeld van een godshuis gelegen rondom een binnenhof. Aan de noord-en zuidkant staan telkens 12 (éénlaags)huisjes, afgewerkt met tuitgevel en vlechtingen. De ingangen zijn korfboogvormig en zijn paarsgewijs gerangschikt. Er zitten 18de eeuwse vensteropeningen in de voorgevel met ramen met kleine roedeverdelingen. Aan de westzijde van de tuin staat een kleine kapel afgedekt met een zadeldak en bekleed met leien. Boven de segmentboogingang met omlijsting steekt een oculus die fungeert als klokkegat. De gevel is afgewerkt met vlechtingen. De kapelruimte is overwelfd met graatgewelven en is twee traveeën diep. De vloer in Balegemse tegels is nog origineel (Beernaert, 1993). Godshuis 'de Muelenaere' werd tot de Franse revolutie door de nakomelingen van de stichters in stand gehouden en aansluitend overgedragen aan de Commissie voor Burgerlijke Godshuizen. Op vandaag wordt de stichting nog steeds beheerd door het OCMW.

Het oorspronkelijke 'Reyphinsgodshuis' was oorspronkelijk streng van de straat gescheiden door twee blindgevels. De toegangspoort met de laat-gotische geprofileerde korfboogingang in een gekanteelde gevel is opvallend. De éénlaagshuisjes zijn langsheen de Driekroezenstraat gelegen. De kapel die zich tussen de woningen bevindt, is samen met het naastgelegen huis één verdieping hoger opgetrokken en zo onmiddellijk herkenbaar. De huisjes hebben eenvoudige korfboogingangen (De Bruyne, 1994, p.59).

De eerste gekende afbeeldingen van deze godshuizencomplexen zijn opgenomen in de handschriften van Charles de Custis. Op de pentekeningen van omstreeks 1745 zien we de gevel van het Reyphinsgodshuis (figuur 13). De pentekeningen van Custis worden doorgaans weinig gebruikt wegens hun onnauwkeurigheid (pers.commentaar B.Delaey, Brugs conservatie-architect en docent Howest). Volgens Hilde Debruyne zijn deze tekeningen *louter interessant voor verdwenen stichtingen* (Debruyne, 1994 p.7).

Figuur 13: fol 64 "L'hôpital de St Josse par Josse Reyphins"; (bron: Beeldbank Brugge, MBR001000964)

Op de website Kaart en Huis Brugge zijn meerdere cartografische bronnen beschikbaar van de Brugse binnenstad voor de 17de, 18de en 19de eeuw². Deze geven meestal slechts een veralgemeende weergave van de verschillende woonblokken, zonder details van de individuele huizen en publieke gebouwen. Op al deze kaarten is het terrein bebouwd, zijnde de godshuizencomplexen 'De Muelenaere' en 'Reyphins'. Omwille van deze reden is het weinig zinvol om deze hier te reproduceren. Ook de Frickx-kaart (Plan 8 in bijlage), de Kabinetskaart (plan 9) en de kaart van Vandermaelen (plan 10 in bijlage) bevestigen deze toestand.

Meer bruikbaar zijn de kadasterkaarten die in de loop van de 19de eeuw werden opgesteld. Wanneer de versies uit 1835, 1865 en 1899 naast elkaar gelegd worden (figuur 14a-c), is duidelijk dat er in de 19de eeuw geen (structurele) wijzigingen zijn aangebracht aan het godshuizencomplex. (Zie ook Popp-kaart, Plan 12 in bijlage).

Godshuis 'Reyphins' wordt, in tegenstelling tot wat het kaartmateriaal vertelt, weldegelijk verbouwd in de 19de eeuw: in het OCMW-archief is sprake van verbouwingsplannen uit 1874.

² Het gaat onder meer om de kaarten 'Jan Lobbrecht (1690)', 'anonieme militaire kaart (ca 1690)', 'F. De Wit (1709)', 'Bruges à 7 lieus de Gand (1746)', kaart Basiré (1758), 'C. Janssens (1777)', Kaart 'Ch. Senefelder (1820)', en 'Kaart W.Crowe (1850)'.

Er worden drie huisjes 'heropgetrokken' en bestemd voor echtparen. Om het complex met één woning uit te breiden wordt de kapel verkleind. De daken van twee woningen worden ook herlegd (De Bruyne, 1994).

Plan 9: het projectgebied op de Kabinetskaart (groene polygoon)(bron: geopunt)

Over de 20ste eeuwse situatie zijn we beter ingelicht.

Vooreerst zijn in de beeldbank Brugge een aantal foto's bewaard uit deze vroege periode:

Op figuur 15a-b zien we het complex De Muelenaere. De foto's zijn gedateerd, respectievelijk 1902 (a) en 'voor 1905' (b). De tuin wordt duidelijk gebruikt als moestuin.

In de beeldbank van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) bevinden zich enkele foto's van het godshuizencomplex uit de oorlogsjaren 1914-1918, zogenaamd de *Duitse negatieven*. Twee opnames, gedateerd 1917 (figuur 16a-b), gemaakt door de Duitsers tijdens de bezetting van Brugge, tonen dezelfde zijde van het complex. Er geen externe wijzigingen zichtbaar t.o.v. de vorige foto's.

Verschillende hierop volgende opnames, gedateerd 1935 (figuur 17a), 1943 (figuur 17b) en 1952 (figuur 17c) geven in essentie een ongewijzigd complex weer. De enige zichtbare wijzigingen zijn opknep-en onderhoudswerkzaamheden: het periodiek kaleien van voorgevels, het teren van de plinten, het rooien van bomen en het plaatsen van enkele dakgoten. Uit deze periode zijn er geen bouwvergunningen aangetroffen.

Figuur 14a-c: het plangebied op de kadasterkaarten uit 1831, 1865 en 1899 (bron: Kaartdata Musea Brugge)

Figuur 15a: Zicht op complex de Muelenaere, situatie 1902 (bron: BeeldbankBrugge, inv.nr. BRU001005114)

Figuur 15b: Zicht op complex de Muelenaere, situatie 'voor 1905' (bron: BeeldbankBrugge, inv.nr. BRU001005149)

In *De Huizen van Brugge* beschrijft en tekent Luc Devlieghe dit godshuizencomplex in 1968, voor de latere verbouwingen (infra). Het gaat in essentie nog steeds om gekoppelde éénlaagswoningen bestaande uit een leefruimte van circa 4 op 4 met aan een van de zijden een gotische schouw. De zolderverdieping is toegankelijk via een houten spiltrap (figuur 18). In 1967 waren alle originele gotische schouwen en de meeste spiltrappen blijkbaar nog intact.

De grootste ingreep vindt plaats op het einde van de jaren 1970. De 24 woningen worden dan volledig gemoderniseerd en samengevoegd tot 8 wooneenheden, zoals op vandaag (figuur 19). Het ontwerp is van architect R. Vincke uit Brugge. Op figuur 19 is de verbouwde toestand te zien anno 1980.

Het integrale bouwdoossier hiervan is bewaard in het OCMW-archief (lastenboek, meetstaat, briefwisseling, etc.) zodat alle wijzigingen gestaafd kunnen worden (met dank aan Hilde Debruyne, archivaris OCMW-archief).

Figuur 16a: zicht op 'de Muelenaere', opnames circa 1917 (bron: KIK, inv.nr. a008764)

Figuur 16b: zicht op 'de Muelenaere', opnames circa 1917 (bron: KIK, inv.nr. a008765)

Figuur 17a: zicht op 'de Muelenaere', opname circa 1935 (bron: BeeldbankBrugge)

Figuur 17b: zicht op 'de Muelenaere', opname circa 1942 (bron: BeeldbankBrugge)

Figuur 17c: zicht op 'de Muelenaere', opname circa 1953 (bron: BeeldbankBrugge)

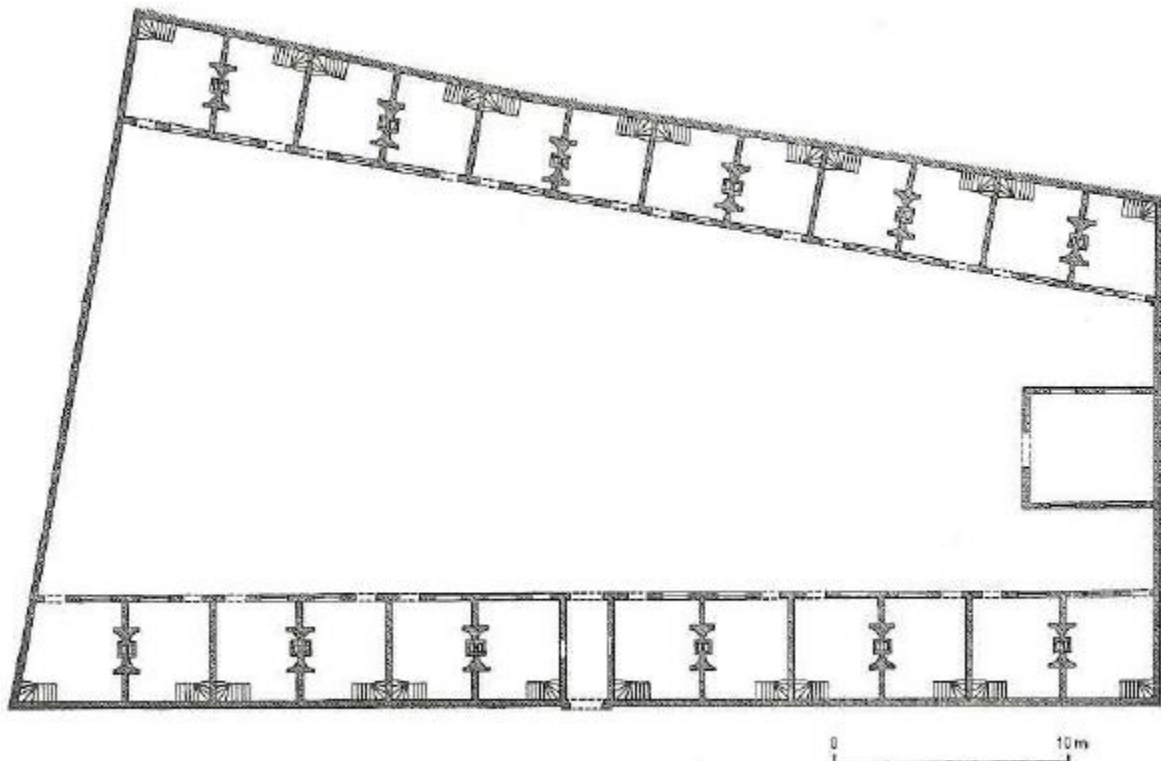
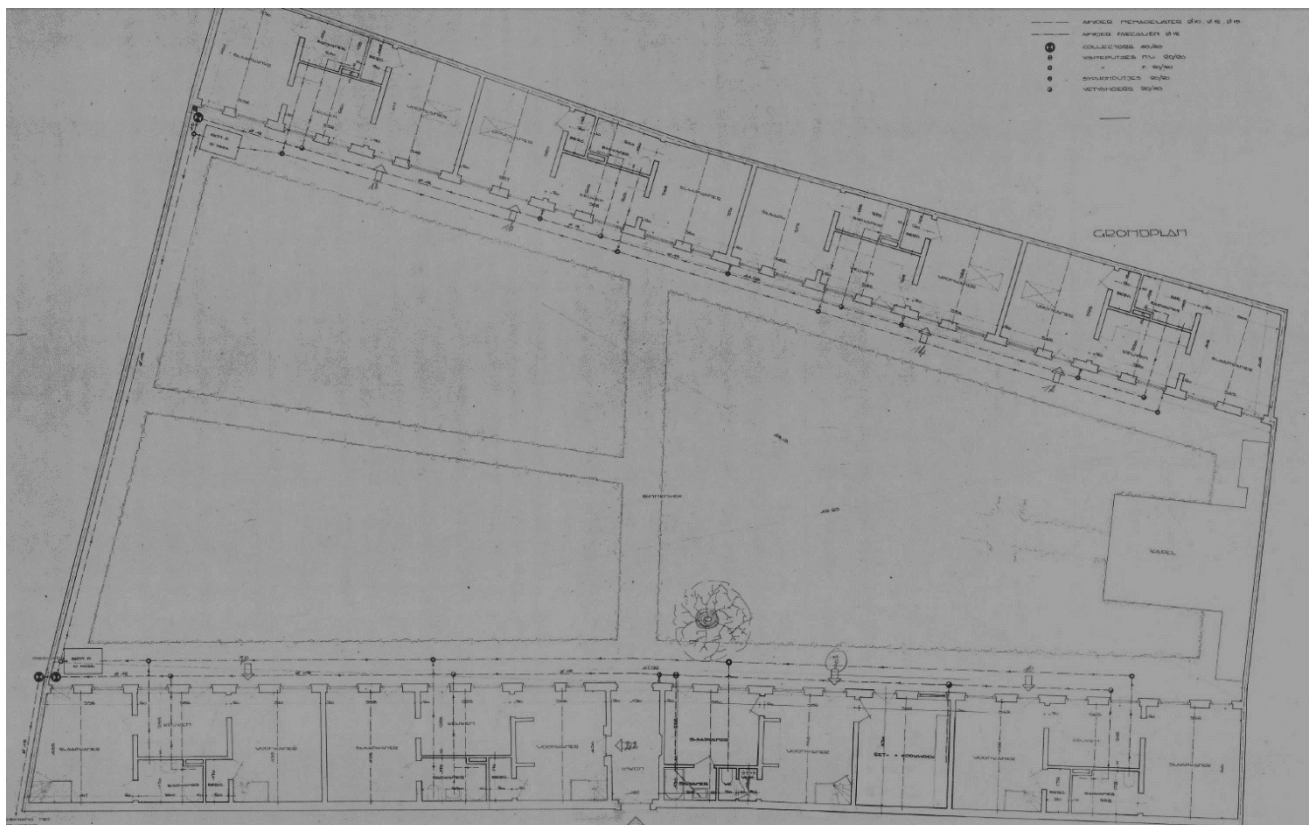

Fig. 154 - Nieuwe Gentweg 8-54. Grondplan.

Figuur 18: bestaande toestand eind jaren 1960s (Devliegheer, 1968, fig.154)

Figuur 19: plan nieuwe toestand na verbouwingen 1980 (bron: OCMW-archief, S.n.)

Met betrekking tot de bevloering kunnen we duidelijk lezen dat deze integraal uitgebroken werd (figuur 20a-b).

<u>Vloeren</u>			
Uitbraak vloeren	V.H. 318,39 m2	236,90	211
Steenslagbeton			
sokkels	10,06 m2		3.506
vloerplaten	18,968 m3		3.506
Plastiekfolie	189,68 m2		74
			705

Figuur 20a: Uitsnede uit het lastenboek Architect Vyncke (Archief COO, Doos 3, Lot 1, map "Ruwbouw, vorderingsstaten en beschrijving der werken, 1978)

LAUKENS ROLAND P.V.B.A.
 BOUWONDERNEMING
 Ambachtstraat, 1
 8370 BLANKENBERGE

DAGBOEK N° 4 Blad N° 9 Datum 29/8/78
 Werkuren : van _____ tot _____
 Weergesteldheid : *betrokken en windig*
58^e werkdag
 Temperatuur te 8 u. _____ te 16 u. _____

A ARBEIDERS		B UITGEVOERDE WERKEN
Beroepen	Aantal	
<i>metsen</i>	<i>1</i>	<i>- wegruimen vloeren huisjes</i>
<i>diender</i>	<i>1</i>	<i>12 en 16</i>
		<i>- afkappen dakwerk huisjes</i>
		<i>12 en 16</i>
		<i>- wegruimen schouwen ex</i>
		<i>oude lavabos e.d.</i>

- op mivo brengen ~~de~~ van de bodem der huisjes voor de laag steenslagbeton.

Figuur 20b: Detail uit vorderingsstaten, gedateerd 9/1980 (Archief COO, Doos 3, Lot 1, map "Ruwbouw, vorderingsstaten en beschrijving der werken", 1980)

Na de uitbraak van de bestaande vloeren wordt er een nieuwe tegelvloer geplaatst bovenop een vloerplaat. Rekening houdend met de praktijk bedraagt deze ingreep wellicht ca. 20-25 cm t.o.v. de vloerpas.

Voor wat betreft de 20ste eeuw, is de evolutie van het godshuis Reyphins enigszins afwijkend. Op onderstaande foto (figuur 21) zien we het complex na de verbouwingen uit 1874.

Figuur 21: zicht op de gevels van godshuis Reyphins, voor 1905 (bron: beeldbank Brugge, inv.nr.BRU001005159)

In 1905 vindt een opvallende wijziging plaats. De oude stichting Sint-Jozef, oorspronkelijk in de Oostmeers gesitueerd, werd bij besluit op 29 december 1904 overgebracht naar het beluik van Joos Reyphins, dat op zijn beurt verhuisde naar een nieuw complex gelegen in de Hendrik Consciencelaan.

Hoewel er geen bouwvergunningen gevonden zijn, mag er verondersteld worden dat bij deze 'verhuis' minimaal een aantal opknap-of onderhoudswerken uitgevoerd zijn.

In 1951 volgt een grondige en harde sanering door architect André Depauw (Debruyne, 1994, p.59). Opnieuw wordt één woning heropgebouwd. De lange blinde gevel langs de Driekroezenstraat wordt voorzien van vensteropeningen. Luc Devliegher beschrijft de eenlaagshuizen in 1968 als 'zeer verbouwd': vier woningen zijn volledig nieuw gebouwd, geen enkele woning heeft nog de oorspronkelijke ingangen, de kapel is in oppervlakte verkleind, slechts een drietal originele vensters met afgeschuinde kanten blijven bewaard. De erfgoedwaarden zijn ernstig aangetast (Devliegher, 1968, p.227).

In 1980-1981 tenslotte wordt het Sint-Jozefsgodshuis integraal verbouwd tot 5 woningen, in navolging van godshuis de Muelenaere.

Na deze modernisatiewerken, omstreeks 1982, wordt de lage muur tussen beide godshuizen gesloopt en ontstaat één open ruimte. Sindsdien zijn geen noemenswaardige ingrepen meer uitgevoerd.

De orthofotomozaïeken bevinden zich integraal in bijlage.

3. Archeologische voorkennis

Plan 7: het projectgebied op de Centrale Archeologische Inventaris (blauwe polygoon).

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de Centrale Archeologische Inventaris zijn eveneens een aantal items terug te vinden in een straal van 250 m rondom het plangebied (Plan 7):

Nieuwe Gentweg 47, Cai id 159036:

bij een proefonderzoek uitgevoerd in functie van een nieuwe verkaveling worden bakstenen muurrestanten blootgelegd. De formaten en de harde, grijze mortel wijzen op een postmiddeleeuwse datering. Op de kaart van Marcus Gerards staat hier een historisch hoekhuis afgebeeld.

Parking Katelijne, Cai id 155006 en CAI id 152284:

op een terrein van ongeveer 1 hectare, gelegen tussen de Katelijnestraat en de Oude Gentweg, waar een ondergrondse parking werd gebouwd, werd een uitgebreide werfcontrole uitgevoerd door de toenmalige stadsarcheologische dienst van Brugge in 1981. De vele vondsten en vaststellingen omvatten vondsten uit de bronstijd ('een prehistorische laag met honderden ruwwandige scherven, een paar gegladde scherven en een twintigtal vuursteenfragmenten') en uit de late middeleeuwen en de post-middeleeuwen ('fundering van de muur van de pandgang van het klooster en de resten van een bakstenen waterput, een laag met keukenafval (15de eeuw) van het Axianenklooster: aardewerk, metalen voorwerpen (sleutel, schaar), leder (resten van schoenen), dierenbeenderen en schelpen (mosselen en oesters) en een paar muntjes).

Verder werden enkele laat- en postmiddeleeuwse afvalkuilen en een houten tonwaterput aangetroffen. In totaal werd hier ruim 100 kg aardewerk verzameld.

Katelijnestraat 105, CAI ID 207178:

Tijdens een proefonderzoek uitgevoerd door Raakvlak in 2013 werden enkele losse vondsten laatmiddeleeuws aardewerk en baksteen gevonden in een dik pakket grijs zand (ophoging). Wellicht is de site altijd als tuin gebruikt.

Katelijnestraat/Gentpoortvest, CAI ID 155006:

Bij rioleringswerken aan het kruispunt tussen de Katelijnestraat en de Gentpoortvest zijn in 1991 funderingen van de ronde torens van de middeleeuwse Katelijnestraat teruggevonden (Hillewaert, 1992, 49)

De site Die Keure tussen de Oude Gentweg en de Gentpoortvest is in 2015 opgegraven. Tijdens de opgraving komen enkele zandwinningskuilen en grachten uit de 14^e tot de 16^e aan het licht.

Samenvattend kan gesteld worden dat het terrein, gezien de eerdere vondsten in de onmiddellijke omgeving een hoog archeologisch potentieel heeft, zowel wat betreft laatmiddeleeuwse sporen en structuren als *archeologica* uit oudere perioden.

4. Gaafheid van het terrein: verstoringen

In dit hoofdstuk worden de gekende verstoringen in en rondom het projectgebied beschreven, dewelke een nefaste invloed gehad hebben op de gaafheid en de bewaringstoestand van de verwachte *archeologica*.

Voor de eeuwenlange periode vanaf het gebruik van/aanpassingen aan het landschap door de prehistorische mens tot de beschikbare cartografische bronnen zijn er geen gegevens voorhanden. Er kan echter wel aangenomen worden dat verstoringen – althans in verticale zin – kleinschalig zullen zijn geweest: bodemingrepen in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Vanaf de 16de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Vanaf 1580 beschikken we eveneens over het zogenaamd Oud kadaster van Brugge. Volgens deze documenten staan op het terrein vier diephuizen aan de straatzijde. De woningen wisselen regelmatig van eigenaar.

De woningen worden in het begin van de 17de eeuw gesloopt. Op de twee percelen langsheen de Nieuwe Gentweg verreist omstreeks 1625 het godshuis 'De Muelenaere', naar de ondertussen overleden stichter, die onderdak biedt aan 24 behoeftige vrouwen. Kort nadien koopt Joos Reyphins de gronden naast het godshuis van z'n overleden stiefmoeder op. Hier laat hij een belendend godshuis bouwen voor 10 mannen.

In de loop van daaropvolgende eeuwen blijft het plangebied dezelfde functie houden, zoals gestaafd kan worden met figuren en kadastrale plannen. Regelmatig worden echter onderhouds- en verbouwingswerken uitgevoerd, zoals aangetoond kan worden met foto-opnames en bewaarde bouwvergunningen (OCMW-archief). In 1905 verhuist de stichting Reyphins naar een nieuw complex aan de H.Consciencelaan. De stichting St-Jozef neemt z'n intrek in het voormalige godshuis.

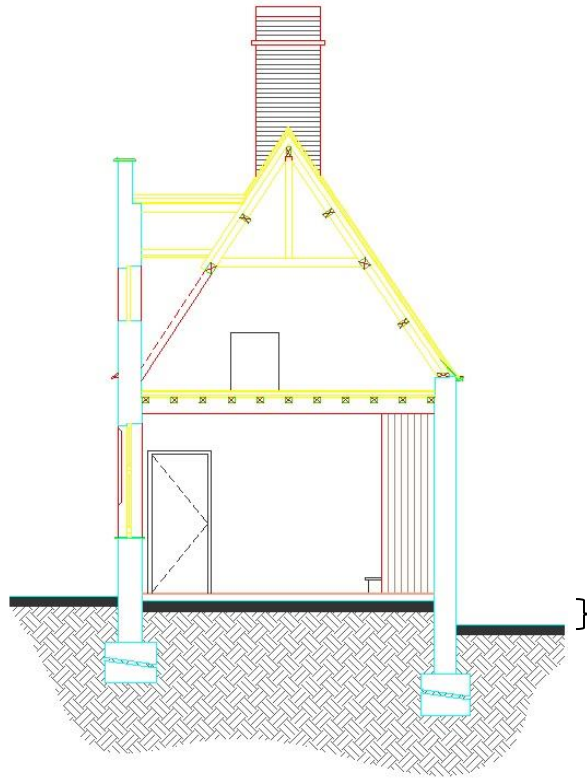
Als Luc Devlieghe beide godshuizen in 1967 opmeet en beschrijft, maakt hij een onderscheid tussen De Muelenaere, dat op dat moment nog grotendeels intact is, en St-

Jozef, dat door ingrijpende verbouwingen en nieuwbouw, quasi al z'n erfgoedwaarden verloren heeft.

Beide godshuizen worden eind jaren 1970-begin jaren 1980 grondig gemoderniseerd. Hierbij worden telkens verschillende woningen samengevoegd. Binnen in de huisjes wordt de bevoering vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen. De huidige geplande bodemingrepen gaan echter tot 40 cm onder het huidige niveau en brengen mogelijk nieuwe verstoringen met zich mee. Een vorm van vervolgonderzoek is, gezien de delicate context in een (gedeeltelijk) beschermd monument, aangewezen.

Er dient eveneens opgemerkt te worden dat er een aanzienlijk niveauverschil van circa 40 cm is tussen de binnenhof en het straatniveau van de Nieuwe Gentweg (figuur 22). Dit niveauverschil is zeker niet het resultaat van een recente ophoging, aangezien dit reeds weergegeven wordt op de stadsplattegrond van Salmon (1904-1907).

Figuur 22: Doorsnede met duidelijk af te lezen niveauverschil (Bron: 2dFl-architecten)

5. Synthese

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

-wat is de landschapshistoriek van het terrein?

-hoe is het terrein gebruikt geweest?

Voor de eeuwenlange periode vanaf het gebruik van/aanpassingen aan het landschap door de prehistorische mens tot de beschikbare cartografische bronnen zijn er geen gegevens voorhanden. Er kan echter wel aangenomen worden dat verstoringen – althans in verticale zin – kleinschalig zullen zijn geweest: bodemingrepen in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Vanaf de 16de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Vanaf 1580 beschikken we eveneens over het zogenaamd Oud kadaster van Brugge. Volgens deze documenten staan op het terrein, gelegen in het Onze-Lieve-Vrouwezesteldeel vier diephuizen (OLV/1106 t.e.m.OLV/1108). De woningen wisselen regelmatig van eigenaar.

De woningen worden in het begin van de 17de eeuw gesloopt. Op de twee percelen langsheen de Nieuwe Gentweg verreist omstreeks 1625 het godshuis 'De Muelenaere', naar de ondertussen overleden stichter, die onderdak biedt aan 24 behoeftige vrouwen. Kort nadien koopt Joos Reyphins de gronden naast het godshuis van z'n overleden stiefmoeder op. Hier laat hij een belendend godshuis bouwen voor 10 mannen.

In de loop van daaropvolgende eeuwen blijft het plangebied dezelfde functie houden, zoals gestaafd kan worden met figuren en kadastrale plannen. Regelmatig worden echter onderhouds- en verbouwingswerken uitgevoerd, zoals aangetoond kan worden met foto-opnames en bewaarde bouwvergunningen (OCMW-archief). In 1905 verhuist de stichting Reyphins naar een nieuw complex aan de H.Consciencelaan. De stichting St-Jozef neemt z'n intrek in het voormalige godshuis.

Als Luc Devlieghe beide godshuizen in 1967 opmeet en beschrijft, maakt hij een onderscheid tussen De Muelenaere, dat op dat moment nog grotendeels intact is, en St-Jozef, dat door ingrijpende verbouwingen en nieuwbouw, quasi al z'n erfgoedwaarden verloren heeft.

Beide godshuizen worden eind jaren 1970-begin jaren 1980 grondig gemoderniseerd. Hierbij worden telkens verschillende woningen samengevoegd. Binnen in de huisjes wordt de bevloering vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen. De huidige geplande bodemingrepen gaan echter tot 40 cm onder het huidige niveau en brengen mogelijk nieuwe verstoringen met zich mee

-speelde het terrein een belangrijke rol in de ontwikkeling van Brugge?

Het plangebied speelde geen noemenswaardige rol in de Brugse geschiedenis. Het bevindt zich wel in de onmiddellijke nabijheid van twee belangrijke wegtracés, de Oude en de Nieuwe Gentweg. Zie hiervoor hoofdstuk II.2.2 (supra)

-welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?

De geplande werkzaamheden met bodemingrepen beperken zich tot het isoleren van de ondervloer. Concreet wordt de huidige tegelvloer uitgedoken en wordt een nieuwe

vloeropbouw gerealiseerd. Deze bestaat achtereenvolgens uit 15 cm beton, een pakket isolatie van 12 cm, een 8 cm dikke laag chape en tenslotte de nieuwe tegelvloer (ca. 2 cm). In totaal wordt de bodem dus maximaal 40 cm t.o.v. huidige tegelvloer geroerd. In totaal gaat het om ca. 520m² vloertegeloppervlak.

->Als in geschreven of cartografische bronnen sprake is van één of meerdere sites wordt er een antwoord gezocht op volgende vragen:

-wat zijn de karakteristieken van deze site(s)?

Het godshuizencomplex de Muelenaere wordt gesticht in 1615 in de Dweersstraat. Omstreeks 1625 wordt het godshuis op z'n huidige locatie aan de Nieuwe Gentweg in gebruik genomen. Het biedt onderdak aan 24 behoeftige vrouwen. Godshuizencomplex Reyphins wordt omstreek 1629 bewoond. Reyphins dient voor 10 mannen. Het gaat telkens om éénlaagshuisjes bestaande uit een centrale kamer met enkel aan de tuinzijde een vensteropening en met centraal een gotische schouw. De zolderverdieping is bereikbaar via een houten spiltrap.

-wat is de bewaringstoestand van deze site(s)?

Het godshuizencomplex de Muelenaere is op vandaag bewaard, maar enigszins verbouwd. Het godshuizencomplex Sint-Jozef is zeer grondig verbouwd.

-hoe verhoudt deze site zich tot het landschap?

Het plangebied bevindt zich binnen de tweede Brugse omwalling (1297-1299), in het Magdalenakwartier. In dit kwartier vestigden zich naast verschillende stichtingen ook meerdere religieuze ordes vanaf de 16de eeuw.

-wat is de waarde van deze site(s)?

Waardevol. De godshuizen zijn een van oorsprong laatmiddeleeuws fenomeen waarbij op particulier initiatief aan armenzorg werd gedaan. Van de oorspronkelijk 104 stichtingen in Brugge zijn er nog een vijftigtal bewaard.

-is de bodemopbouw intact , gedeeltelijk of volledig verstoord?

Op basis van de beschikbare bouwplannen uit de 20ste eeuw (supra) is duidelijk dat in de godshuizen reeds enkele bodemverstorende werkzaamheden zijn uitgevoerd.

In de huisjes van de Muelenaere werd de bevloering omstreeks 1980 vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen. De huidige geplande bodemingrepen gaan echter tot 40 cm onder het huidige niveau en brengen mogelijk nieuwe verstoringen met zich mee. De footprint bedraagt gezamenlijk zo'n 320m² tegeloppervlak. Het plangebied heeft een hoog archeologisch potentieel. Een vorm van vervolgonderzoek is, gezien de delicate context in een (gedeeltelijk) beschermd monument, aangewezen.

Godshuis Sint-Jozef is, in tegenstelling tot de Muelenaere, meermaals ingrijpend verbouwd. Archiefdocumenten spreken van het opnieuw bouwen en/of grondig verbouwen van het merendeel van de woningen (1874: 3 woningen, 1951: 1 woning, 1980-1981). Luc Devliegher beschrijft de woningen als 'zeer verbouwd', de meeste erfgoedwaarden zijn verloren. De huidige geplande bodemingrepen gaan tot 40 cm onder de huidige vloerpas. Het is zeer onwaarschijnlijk dat er nog archeologische sporen en/of structuren aangetroffen zullen worden binnen de geplande verticale impact. Verder onderzoek in deze woningen, met

een maximale footprint van 200m², lijkt ons weinig zinvol en kosten-baten dan ook niet te verantwoorden.

6. Afweging noodzaak verder onderzoek

6.1 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering

Op basis van de beschikbare bouwplannen uit de 20ste eeuw (supra) is duidelijk dat in de wooneenheden reeds enkele bodemverstoringen werkzaamheden zijn uitgevoerd.

In godshuis 'de Muelenaere' werd de bevloering in 1980 vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen. De huidige geplande bodemingrepen gaan echter tot 40 cm onder het huidige niveau en brengen mogelijk nieuwe verstoringen met zich mee. De footprint bedraagt zo'n 320m² tegeloppervlak. Het plangebied heeft een hoog archeologisch potentieel. Een vorm van vervolgonderzoek is, gezien de delicate context in een beschermd monument, aangewezen. Mogelijke sporen of structuren die aangetroffen kunnen worden zijn oudere vloerniveaus van het godshuis, maar kunnen evenwel oudere (laat)middeleeuwse sporen zijn. Verder is er de vraagstelling met betrekking tot het aanzienlijke niveauverschil tussen de straat en de binnenhof.

Archiefdocumenten tonen aan dat godshuis 'Sint-Jozef' al dermate veel en ingrijpend verbouwd is, dat de kans op het aantreffen van oudere archeologische sporen en structuren binnen de geplande bodemingrepen louter theoretisch is. Verder onderzoek hier wordt als niet zinvol beschouwd.

6.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering

Het potentieel tot kennisvermeerdering wordt, ons inziens, het best gerealiseerd via een archeologische werfbegeleiding. Voor een grondige uitwerking van deze redenering, zie deel 3: Programma van maatregelen.

7. Samenvatting

7.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Op vraag van de bouwheer, OCMW Brugge, is een archeologienota onder vorm van een bureauonderzoek opgemaakt in het kader van de restauratie- en nieuwbouwwerken aan godshuizencomplex van Peenen, gelegen Boeveriestraat 9-19.

In deze studie zijn alle beschikbare landschappelijke, historische en archeologische bronnen geraadpleegd om een impactanalyse van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezige archeologische erfgoed te kunnen maken.

Vanaf de 16de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Vanaf 1580 beschikken we eveneens over het zogenaamd Oud kadaster van Brugge. Volgens deze documenten staan op het terrein vier diephuizen aan de straatzijde. De woningen wisselen regelmatig van eigenaar.

De woningen worden in het begin van de 17de eeuw gesloopt. Op de twee percelen langs de Nieuwe Gentweg verreist omstreeks 1625 het godshuis 'De Muelenaere', naar

de ondertussen overleden stichter, die onderdak biedt aan 24 behoeftige vrouwen. Kort nadien koopt Joos Reyphins de gronden naast het godshuis van z'n overleden stiefmoeder op. Hier laat hij een belendend godshuis bouwen voor 10 mannen.

In de loop van daaropvolgende eeuwen blijft het plangebied dezelfde functie houden, zoals gestaafd kan worden met figuren en kadastrale plannen. Regelmatig worden echter onderhouds- en verbouwingswerken uitgevoerd, zoals aangetoond kan worden met foto-opnames en bewaarde bouwvergunningen (OCMW-archief). In 1905 verhuist de stichting Reyphins naar een nieuw complex aan de H.Consciencelaan. De stichting St-Jozef neemt z'n intrek in het voormalige godshuis.

Als Luc Devlieghe beide godshuizen in 1967 opmeet en beschrijft, maakt hij een onderscheid tussen De Muelenaere, dat op dat moment nog grotendeels intact is, en St-Jozef, dat door ingrijpende verbouwingen en nieuwbouw, quasi al z'n erfgoedwaarden verloren heeft.

Beide godshuizen worden eind jaren 1970-begin jaren 1980 grondig gemoderniseerd. Hierbij worden telkens verschillende woningen samengevoegd. Binnen in de huisjes wordt de bevoering vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen.

In de huisjes van de Muelenaere werd de bevoering omstreeks 1980 vernieuwd. Eventueel aanwezige oudere vloerniveaus zijn tijdens deze werkzaamheden, die tot op een diepte van 20-25 cm onder de toenmalige vloer gingen, wellicht beschadigd en/of verdwenen. De huidige geplande bodemingrepen gaan echter tot 40 cm onder het huidige niveau en brengen mogelijk nieuwe verstoringen met zich mee. De footprint bedraagt gezamenlijk zo'n 320m² tegeloppervlak. Het plangebied heeft een hoog archeologisch potentieel. Een vorm van vervolgonderzoek is, gezien de delicate context in een (gedeeltelijk) beschermd monument, aangewezen.

Godshuis Sint-Jozef is, in tegenstelling tot de Muelenaere, meermaals ingrijpend verbouwd. Archiefdocumenten spreken van het opnieuw bouwen en/of grondig verbouwen van het merendeel van de woningen (1874: 3 woningen, 1951: 1 woning, 1980-1981). Luc Devlieghe beschrijft de woningen als 'zeer verbouwd', de meeste erfgoedwaarden zijn verloren. De huidige geplande bodemingrepen gaan tot 40 cm onder de huidige vloer. Het is zeer onwaarschijnlijk dat er nog archeologische sporen en/of structuren aangetroffen zullen worden binnen de geplande verticale impact. Verder onderzoek in deze woningen, met een maximale footprint van 200m², lijkt ons weinig zinvol en kosten-baten dan ook niet te verantwoorden.

7.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Op vraag van de bouwheer is een archeologienota opgemaakt voorafgaand de restauratie van het godshuizencomplex De Muelenaere en Sint-Jozef.

Historische bronnen en kaarten tonen aan dat het terrein sinds de 16de eeuw altijd bebouwd geweest is. In het begin van de 17de eeuw worden de gebouwen gesloopt en laat Joanna de Muelenaere godshuizen bouwen voor 24 behoeftige vrouwen. Haar stiefzoon Joos Reyphins koopt in de jaren 1620s de aanpalende gronden op en bouwt hier een godshuis voor 10 mannen.

Beide godshuizen wordt tussen de 17de eeuw en op vandaag meermaals verbouwd. De geplande werken in 'de Muelenare' bedreigen mogelijk archeologische sporen en/of oudere vloerniveaus. Hier is verder onderzoek aangewezen. In 'St-Jozef' zijn in het verleden al meerdere, ingrijpende verbouwingen gebeurd. In deze zone is verder onderzoek niet zinvol.

8. Bibliografie

s.n., (2016a): Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch onderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. Uitgegeven door de Vlaamse Overheid.

s.n. (2016b): Voorbeeld Archeologienota: Aanleg van een parking in de Henri Moensstraat, gelegen achter de kerk te Herdersem (Aalst). Uitgegeven door het Agentschap Onroerend Erfgoed

De Flou, K. (1926) *Woordenboek der Toponymie (...)*, Deel 6, Brugge.

Demeester, T. & Schotte, B. (2002): De Koetelwijkpoort en de Houtbrekersdam aan de Spiegelrei, *Brugs Ommeland* 42, p.201-218.

Desmet, J. (1948) De Brugse WIIC-namen, *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis gesticht onder de benaming "Société d'émulation" te Brugge*, CXXXV, p.112-117.

Devliegheer, L. (1975): De huizen te Brugge. *Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen deel 2-3*.

Devliegheer, L. (1991): De voorromaanse, romaanse en gotische Sint-Donaaskerk. Evolutie en invloeden, in: De Witte H. (Red.), De Brugse Burg. Van grafelijke versterking tot moderne stadskern, *ArcheoBrugge* 2, Brugge, p.118-136.

De Witte, H. 1978: Brugge, *Archeologie* 1978.1, p.21-22.

De Witte, H. (1988): Tien Jaar Stedelijke Archeologische Dienst. Ontstaan en doelstellingen, in: De Witte H. (Red.) Brugge Onder-zocht. Tien jaar stadsarcheologisch onderzoek 1977-1987, *Archeo-Brugge* 1, Brugge, p.11-42.

De Witte, H. (1992): Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, *Westvlaamse Archaeologica* 8.2, p.33-45.

De Witte, H., Van Strydonck M. (2000): Sint-Donaas en de Brugse Burg: dendrochronologisch onderzoek en radiokoolstofdateringen, *Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea, Brugge*, p.184-186.

Dhondt J. (1957): De vroege topografie van Brugge, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent XI*, p.3-30.

Hillewaert, B. (1991a): Leerlooiers te Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 14, p.3-4.

Hillewaert, B. (1991b) Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.- VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 14, p.42-44.

Hillewaert, B. (1991c): Spermalie, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B. m.m.v. THOEN H., Archeologisch jaarrapport 1989-1990, Jaarboek 1989-1990 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.105.

Hillewaert, B. (1991d): Zwijnstraat, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B. Archeologisch jaarrapport 1989-1990, Jaarboek 1989-1990 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.107.

- Hillewaert, B. (1993): Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 16.1, p.58-61.
- Hillewaert, B. 1995a, Pandjeshuizen aan de Garenmarkt te Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 18.I, p.42-43.
- Hillewaert, B. (1995b): Biskajerplein, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.83-84.
- Hillewaert, B. (1995c): Simon Stevinplein, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.84-85.
- Hillewaert, B. (1995d): Wollestraat, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.91-94.
- Hillewaert, B. (1996): IJzertijdvondsten uit recent onderzoek te Brugge (W.VI.), *Lunula. Archaeologia protohistorica IV*, Bruxelles/Brussel, p.65.
- Hillewaert, B. (2000a): 't Zand, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.159-161.
- Hillewaert, B. (2000b): Het Jezuïetencomplex - Verversdijk (Verversdijk, Kandelaarstraat, Boomgaardstraat). In: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.155-157.
- Hillewaert, B. (2000c): Sint-Janstraat 15, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea, Brugge, p.159.
- Hillewaert, B. (2003): Sint-Andries (Brugge)-Kosterijstraat. In: BOURGEOIS J., BOURGEOIS I. & CHERRETÉ B. (EDS.), *Bronze Age and Iron Age Communities in North West Europe*, Brussel, p.264
- Hillewaert, B., Hollevoet Y. & Ryckaert, M. (2011): *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge.
- Hollevoet, Y. 1991, Merovingisch aardewerk, in: VERHAEGHE F. & HILLEWAERT B. m.m.v. DE GROOTE K. & HOLLEVOET Y., Aardewerk uit de Oude Burgfase. In: DE WITTE H. (RED.), *De Brugse Burg. Van grafelijke versterking tot moderne stadskern*, Archeo-Brugge 2, Brugge, p.150-152.
- Hollevoet, Y. (2011a): Het wegennet, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, p.42-45.
- Hollevoet, Y. (2011b): Romeinse vondsten en vindplaatsen tijdens de 1ste-3de eeuw n. Chr., in: *De Inheems-Romeinse bewoning in Brugge en omstreken*, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, p.45-68.
- Hollevoet, Y. (2011c): Het ruimere historisch kader, in: *De Vroege Middeleeuwen in Noordwestelijk Vlaanderen*, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, p.96-110.
- Hollevoet, Y. en Hillewaert, B. (1997/1998): Het archeologisch onderzoek achter de voormalige vrouwengevangenis Refuge te Sint-Andries/Brugge (prov. W. VL).

Nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen, *Archeologie in Vlaanderen VII*, p.197-207.

Linsingh, A. (2016) *Het 'Oudste geschilderd plan van Brugge': resultaten van recent historisch onderzoek*, Lezing op 'workshop stedelijke ruimte en materiële cultuur in laatmiddeleeuws Brugge, Brugge 16/12/2016

Ryckaert, M. (1991): *Brugge. Historische stedenatlas*. Brussel.

Ryckaert, M. (2011): de vroegste topografische ontwikkeling van het middeleeuwse Brugge, van de 9de tot het begin van de 12de eeuw, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 140-155.

Soers, K. (1987): *Assebroek. Archeologische Inventaris Vlaanderen IX*, Gent.

Thoen, H. (1991): Gallo-Romeinse vondsten op de Brugse Burg, in: DE WITTE H. (RED.), *De Brugse Burg. Van grafelijke versterking tot moderne stadskern*, *Archeo-Brugge 2*, Brugge, p.143-148.

Van Acker, R. (1986): Prehistorische vondsten ten oosten van Brugge, *Westvlaamse Archaeologica 2*, p91-103.

Van Rans, E. en Sys, C. (2000): *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*

Vlierman, K. (2011): Een nieuwe blik op de boot van Brugge, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, p.45-68.

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Brugge - oudste kern*, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121224>, geraadpleegd op 21 december 2016

www.kaartenhuisbrugge.be

<http://Magis.kaartenhuisbrugge.be>

<http://beeldbankbrugge.be>

DE BRUYNE H., *De godshuizen in Brugge*, Roeselare, 1994, Roeselare

DEVLEIGHER L., *De huizen van Brugge*, Brugge, 1975, pagina's 54-55.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Brugse_godshuizen

Archief OCMW-Brugge

9. Bijlagen

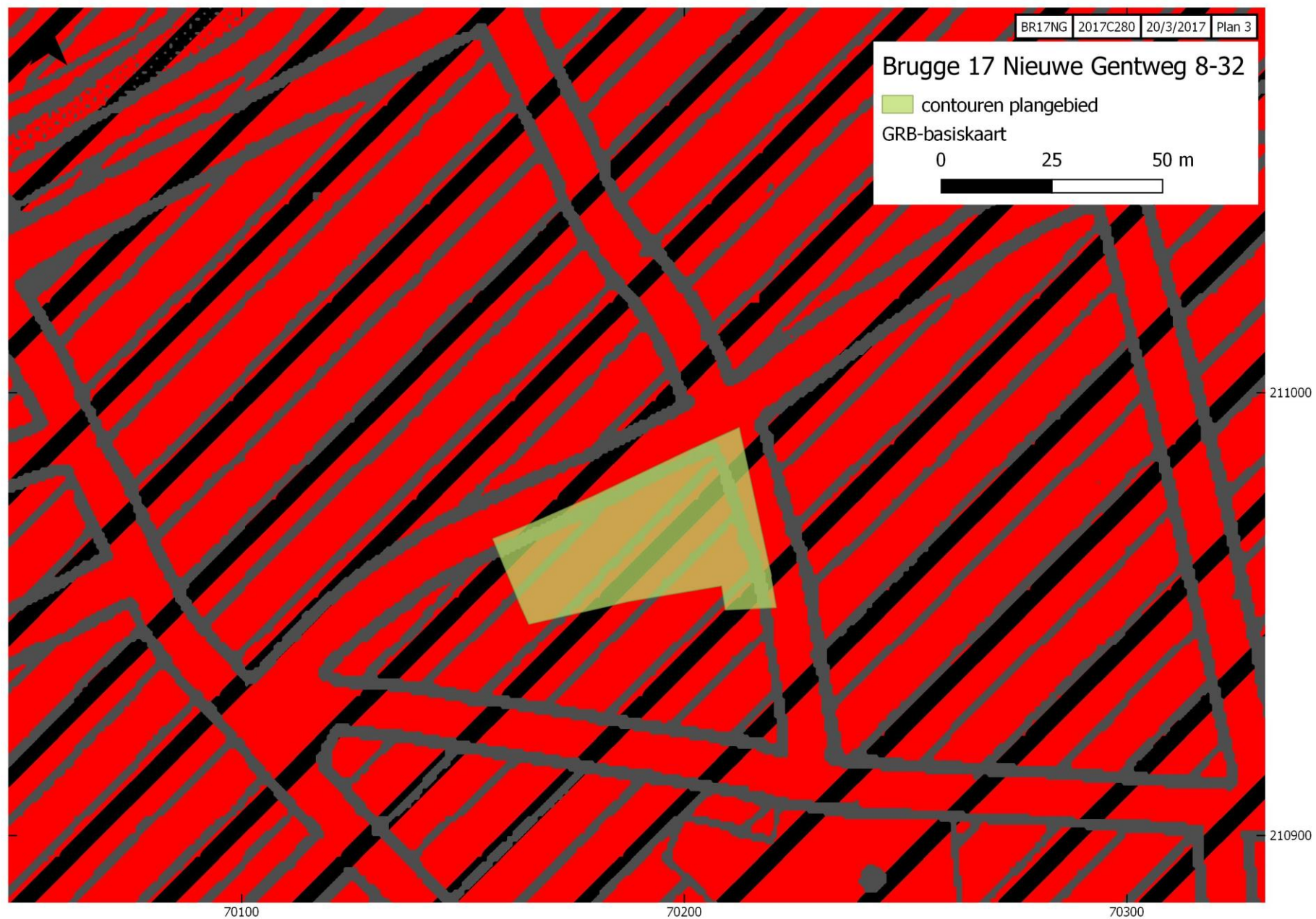
Nr Plan	Type	Onderwerp	Schaal	Aanmaakdatum	Aanmaakwijze	Bron
1	topografische kaart	situering projectgebied op de topografische kaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/Cartoweb	CartoWeb
2	situering/kadaster	situering projectgebied op het GRB	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
3	gewestplan	situering projectgebied op het gewestplan	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
4	tertiar geologische kaart	situering projectgebied op tertiair geologische kaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
5	quartaair geologische kaart	situering projectgebied op quartaair geologische kaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
6	bodemkaart	situering projectgebied op bodemkaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
7	CAI	situering projectgebied op de CAI	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/CAI	CAI
8	historische kaart	situering projectgebied op Fricx-kaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
9	historische kaart	situering projectgebied op Kabinetskaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
10	historische kaart	situering projectgebied op kaart Vandermaelen	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
11	historische kaart	situering projectgebied op Popp-kaart	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
12	topografische kaart	situering projectgebied op kaart MOWW	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/Cartesius	AGIV
13	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 1971	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
14	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 1979-1990	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
15	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 2013-2015	zie schaallat	20/03/2017	Qgis/geopunt	AGIV
16	bodemerosiekaart	situering projectgebied op potentiële bodemerosiekaart per perceel (2012)	zie schaallat	14/02/2018	Qgis/bodemverkenner	DOV
17	hoogtekaart	situering projectgebied op DHM Vlaanderen II, DTM 1m	zie schaallat	14/02/2018	Qgis/geopunt	AGIV

Plannenlijst

Nieuwe Gentweg 8-32, 8000 Brugge (2017 C280)

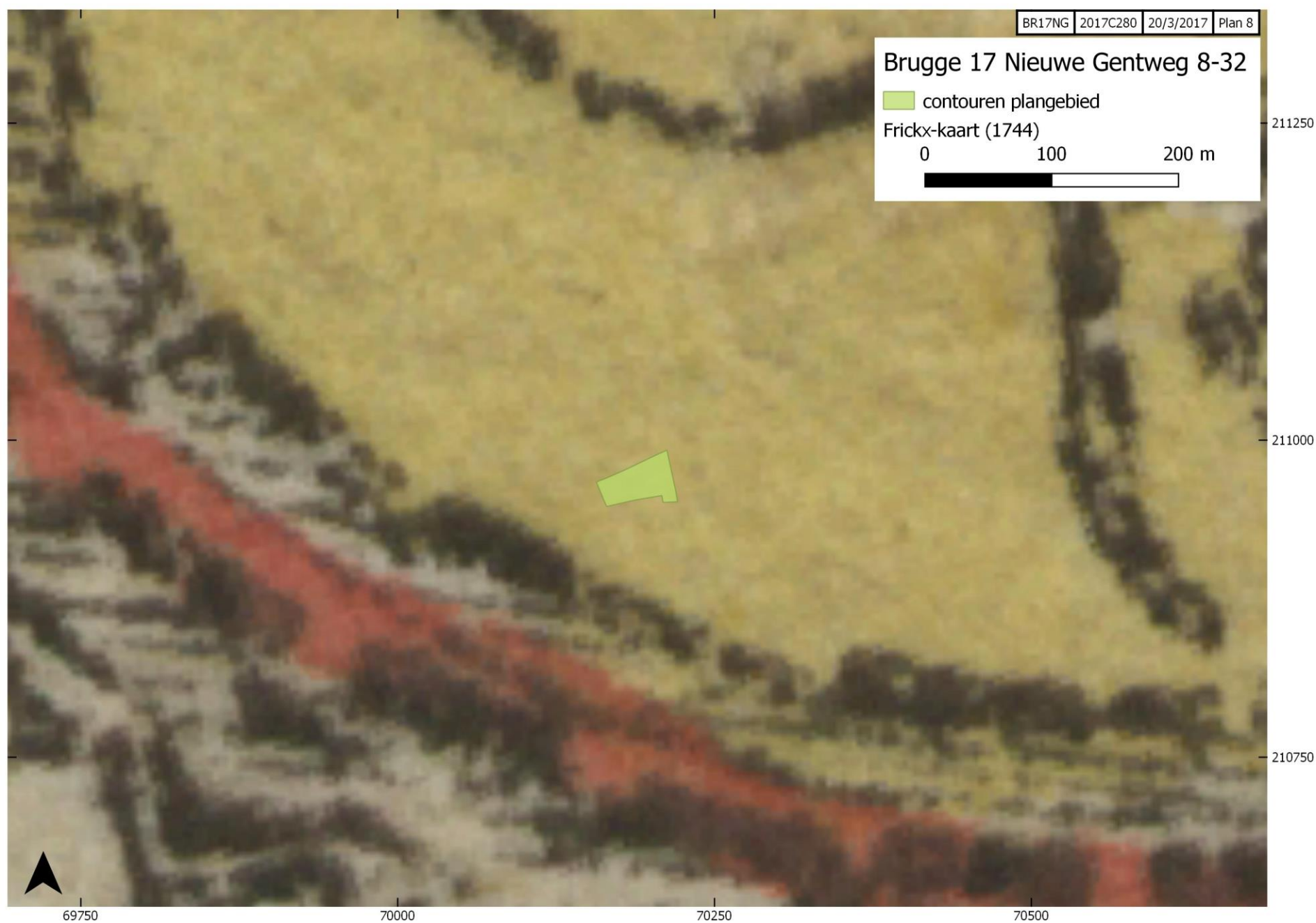
Nr Figuur	Type	Onderwerp	datering	bron
1	situeringkaart	situering van het projectgebied tov Vlaanderen	nvt	AGIV/GRB
2a-b	foto	zicht op de huidige toestand	2017	eigen opname, dd 13/02/2017
3a	plan bouwheer	voorbeeld woning nr.8, bestaande toestand	nvt	OCMW-archief
3b	plan bouwheer	Voorbeeld woning nr.8, nieuwe toestand	2017	2dFL-architecten
4	plan bouwheer	nieuwe toestand	2017	2dFL-architecten
5	plan bouwheer	geplande nieuwe vloeropbouw	2018	2dFL-architecten
6	legende	uittreksel uit legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen	nvt	DOV
7a-d	reconstructiekaart	Reconstructiekaart van het Brugse centrum	2011	Hillewaert et al, 2011
8	reconstructiekaart	Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12de eeuw	2011	Hillewaert et al, 2011, p,152
9	historische kaart	uitsnede uit het zogenaamde 'geschilderd plan van Brugge'	1537	Kaartdata Musea Brugge
10	historische kaart	uitsnede uit de kaart van Deventer	1560	kaartenhuisbrugge.be
11	historische kaart	uitsnede uit het plan van Marcus Gerards	1562	kaartenhuisbrugge.be
12	synthesekaart	Schematische weergave van godshuizencomplexen op en nabij plangebied	1975	Quackelbeen, 1975, s.n.
13	historische kaart	L'hôpital de St Josse par Josse Reyphins', Custis	1745	BeeldbankBrugge, MBR001000964
14	historische kaart	het plangebied op de kadasterkaarten uit 1831, 1865 en 1899	nvt	Kaartcollectie Musea Brugge
15a	foto	foto de Muelenaere	1902	BeeldbankBrugge, BRU001005114
15b	foto	foto de Muelenaere	1905	BeeldbankBrugge, BRU001005149
16a	foto	foto de Muelenaere	1917	KIK, a008764
16b	foto	foto de Muelenaere	1917	KIK, a008765
17a	foto	foto de Muelenaere	1935	BeeldbankBrugge, FOA07308
17b	foto	foto de Muelenaere	1942	KIK, a039421
17c	foto	foto de Muelenaere	1953	KIK, b141126
18	archiefdocument	opmetingsplan godshuizen de Muelenaere	1968	Devliegheer, 1968, fig.154
19	archiefdocument	plan nieuwe toestand na verbouwingen 1980	1978	OCMW-archief, S.n.
20a	archiefdocument	Uitsnede uit het lastenboek Architect Vyncke	1978	OCMW-archief, COO, Doos 3, Lot 1
20b	archiefdocument	Detail uit vorderingsstaten, gedateerd 9/1980	1980	OCMW-archief, COO, Doos 3, Lot 1
21	foto	zicht op de gevels van godshuis Reyphins	1905	BeeldbankBrugge, BRU001005159
22	plan bouwheer	doorsnede met duidelijk af te lezen niveauverschil	2018	2dFL-architecten

Figurenlijst

Plan 3: het projectgebied weergegeven op het gewestplan (groene polygoon)

Plan 8: het projectgebied weergegeven op de Frickx-kaart (groene polygoon)

Plan 10: Het projectgebied weergegeven op de kaart van Vandermaelen (groene polygoon)

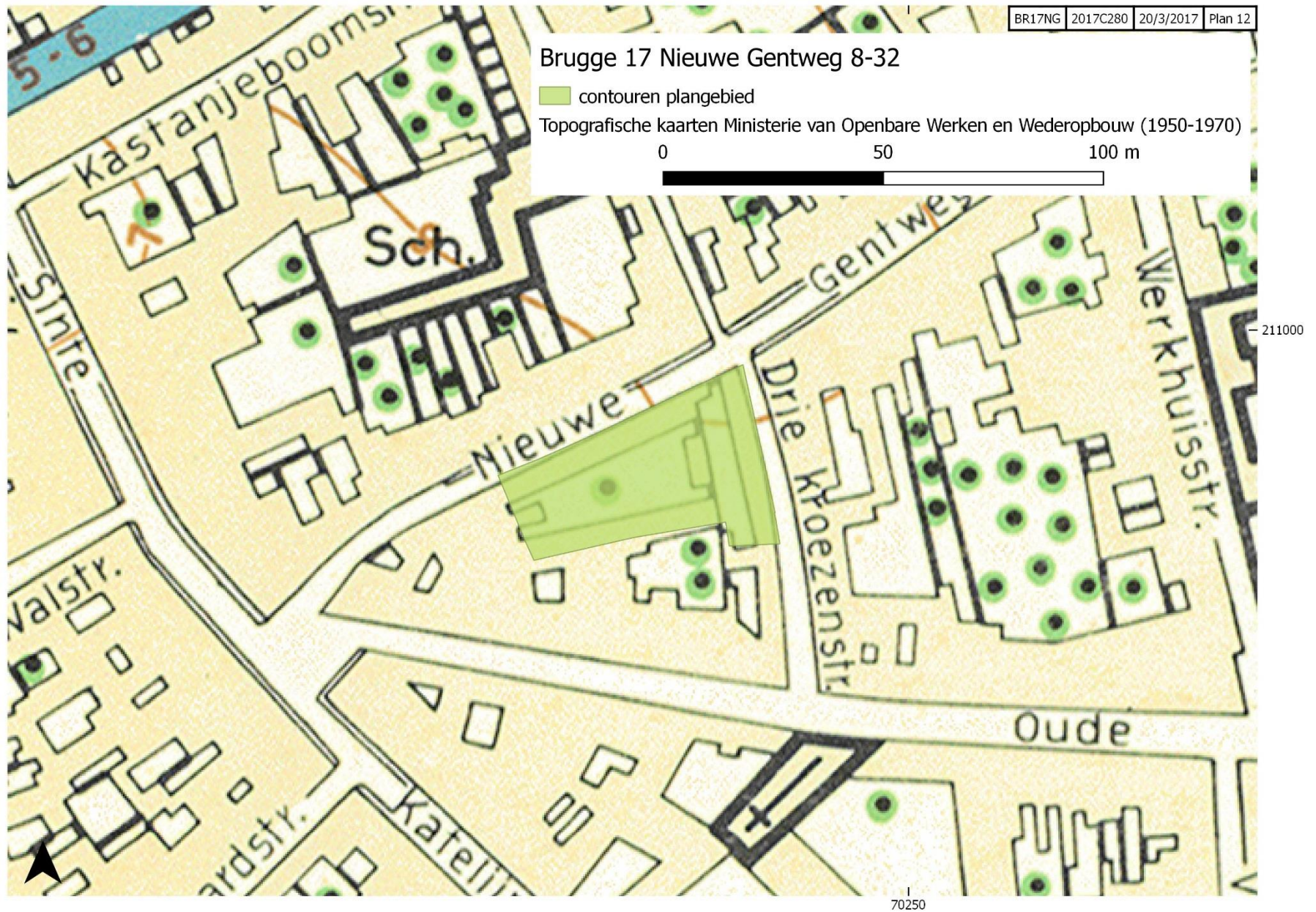

211000

70250

Plan 11: Het projectgebied weergegeven op de kaart van P.C.Popp (groene polygoon)

Plan 12: Het projectgebied weergegeven op kaart van het Ministerie van openbare werken en wederopbouw, (1950-70) (groene polygoon)

Plan 13: Het projectgebied weergegeven op de orthofoto, situatie 1971 (groene polygoon)

Plan 14: Het projectgebied weergegeven op de orthofoto, situatie 1979-1990 (rode polygoon)

Plan 15: Het projectgebied weergegeven op de orthofoto, situatie 2013-2015 (rode polygoon)

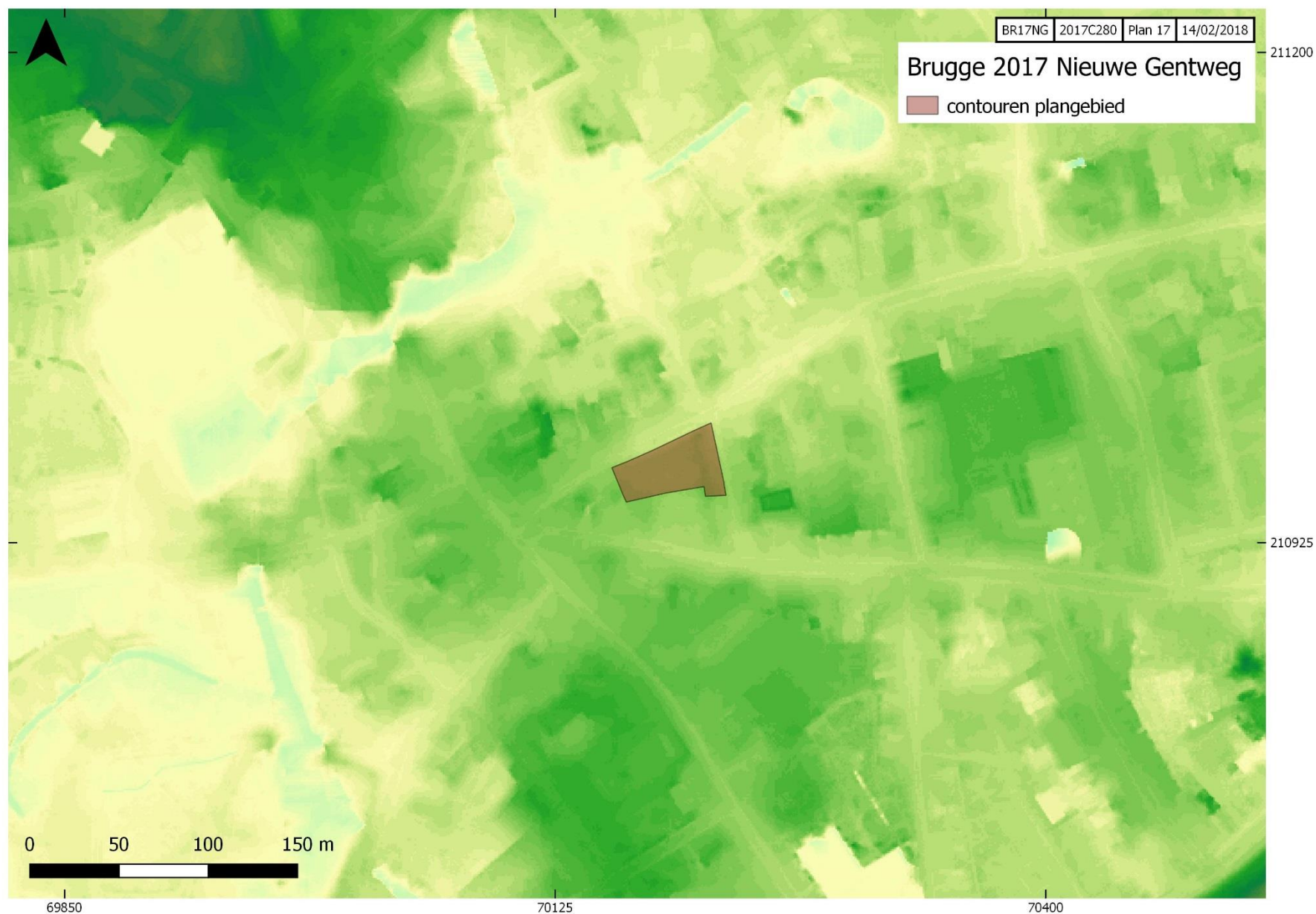

Nieuwe Gentweg 8-32, 8000 Brugge (2017 C280)

Plan 16: Het projectgebied weergegeven op kaart erosiegevoeligheid per perceel (2012)(rode polygoon).

Plan 17: Het projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DTM-1m)(rode polygoon).